



ЭКОНОМИКАНЫҢ ЖАҢА БАҒДАРЫ: «АЛТЫН ОТЫЗ ЖЫЛДЫҚҚА» ҚАДАМ

ОСЫ АПТАДА МЕМЛЕКЕТ БАСШЫСЫ ҚАСЫМ-ЖОМАРТ ТОҚАЕВ ҚХР ТӨРАҒАСЫ СИ ЦЗИНЬПИННІҢ ШАҚЫРУЫМЕН ШАНХАЙҒА БАРДЫ.

Жұмыс сапары аясында Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев Қытай Халық Республикасының Төрағасы Си Цзиньпинмен келіссөз жүргізеді. Бұдан бөлек, қытай компанияларының жетекшілерімен дөңгелек үстел өткізді. Ал 17 шілде күні Президент Дүниежүзілік жасанды интеллект конференциясына (WAIC) қатысады. Жиын «Жарқын болашақ үшін жасанды интеллект саласындағы серіктестік» тақырыбында өтпек.

САУДА-САТТЫҚ КӨЛЕМІ 49 МИЛЛИАРД ДОЛЛАРҒА ЖЕТТІ

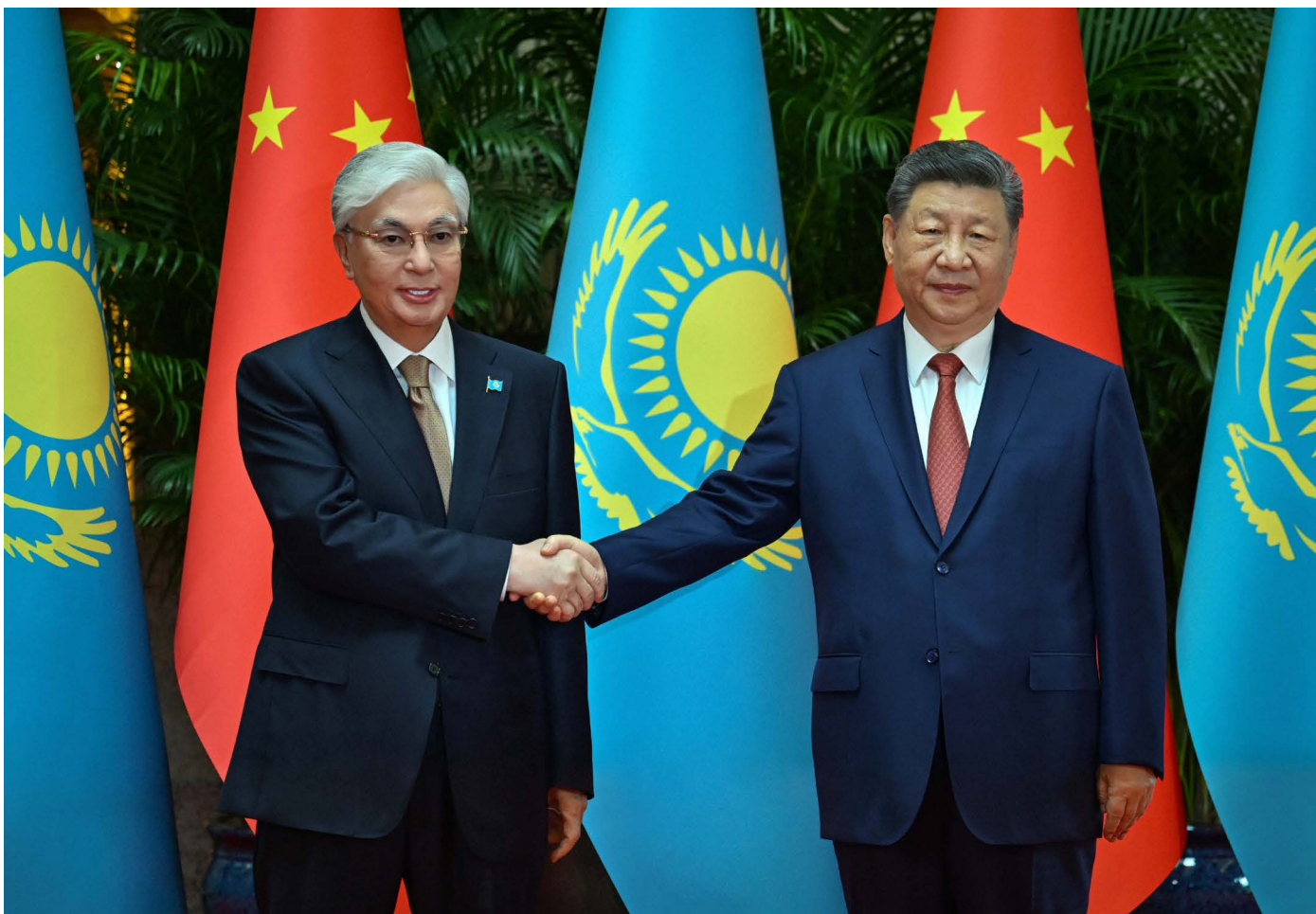
Жұмыс сапары аясында Президент Қасым-Жомарт Тоқаев Қытай Халық Республикасының Төрағасы Си Цзиньпинмен келіссөз жүргізді.

Мемлекет басшысы Дүниежүзілік жасанды интеллект конференциясына қатысуға шақырғаны үшін Төраға Си Цзиньпинге алғыс айтып, осы іс-шараның Шығыстың інжу-маржаны – Шанхай қаласында ұйымдастырылуы символдық мәнге ие екенін жеткізді.

Сондай-ақ Қасым-Жомарт Тоқаев ҚХР Төрағасын Қытай Коммунистік партиясының құрылғанына 105 жыл толуымен құттықтады.

– Қытайдың халықаралық қауымдастық алдындағы беделі зор және оның жетістіктерін бүкіл әлем мойындайды. Қазір еліңізде жүзеге асырылып жатқан ауқымды өзгерістерді біріміз үлкен қызығушылықпен қараймыз. Бұл, ең алдымен, Сіздің көреген басшылығыңыз бен қажырлы еңбегіңіздің арқасы деп санаймын. Өзіңізді халқын алға бастап келе жатқан тегеурінді көшбасшы және жаһандық деңгейдегі парасатты саясаткер ретінде ерекше құрметтеймін. Сіз көтерген игі бастамаларды қолдауға әрқашан дайынбыз. Қазақстан Қытаймен мәңгілік әрі стратегиялық серіктестікті жан-жақты нығайта беруге қашанда мүдделі. Кейінгі жылдары мемлекеттеріміз арасындағы саяси диалог айтарлықтай жандана түсті, – деді Қасым-Жомарт Тоқаев.

Президенттің айтуынша, тараптар сауда-экономикалық салада мол табысқа қол жеткізді.



Қытай – Қазақстанның ірі сауда серіктесі. Осы уақытқа дейін ҚХР еліміздің экономикасына 30 миллиард доллар инвестиция салды. Былтыр екіжақты сауда-саттық көлемі 49 миллиард долларға жетті. Қазір Қазақстанда 8,5 мыңнан аса Қытай компаниясы жемісті жұмыс істеп жатыр.

Өнеркәсіп, энергетика, газ-химия, машина жасау және ауыл шаруашылығы секілді экономиканың түрлі секторында бірлескен ірі жобалар жүзеге асырылуда.

Қасым-Жомарт Тоқаев мәдени-гуманитарлық байланыс жылдан-жылға нығайтып келе жатқанына тоқталды.

– Былтыр Қазақстанға 1 миллионнан астам Қытай азаматы сапарлап келді. Екі ел астаналарында мәдени орталықтар ашылды. Елімізде Лу Бань шеберханалары табысты жұмыс істеуде. Бұл – қос халықтың арасында қалыптасқан достық пен өзара сенімнің тағы бір айғағы, – деді Президент.

Мемлекет басшысы халықаралық аренадағы ынтымақтастық деңгейі жоғары екеніне тоқталды.

Екі мемлекеттің жаһандық орнықты даму және қауіпсіздікті қамтамасыз ету мәселесіне қатысты ұстанымдары – ортақ. Атап айтқанда, Біріккен Ұлттар Ұйымы, Шанхай ынтымақтастық ұйымы, Азиядағы өзара іс-қимыл және сенім шаралары жөніндегі кеңес, «Орталық Азия – Қытай» форматы аясында тиімді байланыстар орнаған.

ҚХР Төрағасы Қазақстан Президентіне ілтипат білдіріп, екіжақты күн тәртібіндегі өзекті мәселелерді талқылауға орайлы мүмкіндік туып отырғанына назар аударды.

– Бірлескен күш-жігердің арқасында Қытай мен Қазақстанның мәңгі әрі жан-жақты стратегиялық серіктестігі жоғары деңгейге жетті. Өзара ықпалдастықты дамытудың әлеуеті өте зор. Қазақстан Президенті Қытаймен достық саясат жүргізіп отыр. Бұл халықтарымыздың мүддесіне сай келеді, – деді Си Цзиньпин.

Сонымен қатар ҚХР Төрағасы Президент Қасым-Жомарт Тоқаевтың бастамасымен жүзеге асырылып жатқан ауқымды өзгерістерге жоғары баға беріп,

жаңа Конституцияның қабылдануымен құттықтады және алдағы Құрылтай сайлауына сәттілік тіледі.

Мемлекеттер басшыларының кездесуі аяқталған соң Қазақстан Республикасы Үкіметі мен Қытай Халық Республикасы Үкіметі арасындағы 2027-2030 жылдарға арналған сауда-экономикалық ынтымақтастық бағдарламасына және жол картасына қол қойылды.

СЕНІМГЕ ҚҰРЫЛҒАН СЕРІКТЕСТІК

Қытай Халық Республикасының Төрағасымен өткен кездесуге дейін Қасым-Жомарт Тоқаев Қытайдың жетекші компаниялары басшыларымен жүздесті.

ҚХР бизнес өкілдерімен «дөңгелек үстел» форматында өткен кездесуде Президент қытайлық серіктестерге шынайы ризашылығын білдіріп, Қазақстан мен Қытай арасындағы мәңгілік әрі жан-жақты стратегиялық әріптестікке жоғары баға берді.

– Екіжақты байланыстарымыз бұрын-соңды болмаған деңгейге көтерілді.

БОЛАШАҚ ЭЙНШТЕЙНДЕР: ҚАЗАҚ ФИЗИКТЕРІ ӘЛЕМДІ ТАҢҒАЛДЫРДЫ

КОЛУМБИЯ ТӨРІНДЕ ӨТКЕН 56-ШЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ФИЗИКА ОЛИМПИАДАСЫ (IPHO-2026) ҚАЗАҚСТАНДЫҚ БІЛІМ ТАРИХЫНА АЛТЫН ӘРІПТЕРМЕН ЖАЗЫЛДЫ. ЕЛІМІЗДІҢ НАМЫСЫН ҚОРҒАҒАН БЕС БІРДЕЙ ЖАС ӨРЕН – НҮРГҮЛ ЕГЕНБЕРГЕНОВА, ӨМІРБЕК АЗАТБЕКОВ, ІЛІЯС ҚАЗЫМБЕК, РОМАН ЧЕРЕМНОВ ЖӘНЕ ДАМИР ҚҰРМАН ЕСІМДІ ӨРЕНДЕРІМІЗ БЕС АЛТЫН МЕДАЛЬДІҢ БЕСЕУІН ДЕ ҚОРЖЫНҒА САЛЫП, ӘЛЕМДІК РЕКОРД ОРНАТТЫ! ФИЗИКА ҒЫЛЫМЫНЫҢ АЛПАУЫТТАРЫ САНАЛАТЫН ҚЫТАЙ МЕН ҮНДІСТАННЫҢ ДАРЫНДАРЫН ШАҢ ҚАПТЫРЫП, ЖАЛПЫ КОМАНДАЛЫҚ ЕСЕПТЕ ДҮНИЕЖҮЗІ БОЙЫНША КӨШ БАСЫНА ШЫҚҚАН «АЛТЫН БЕСТІКТИҢ» АЙБЫНДЫ ЖЕҢІСІ – ОТАНДЫҚ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНІҢ ЗОР ЖЕТІСТІГІ.

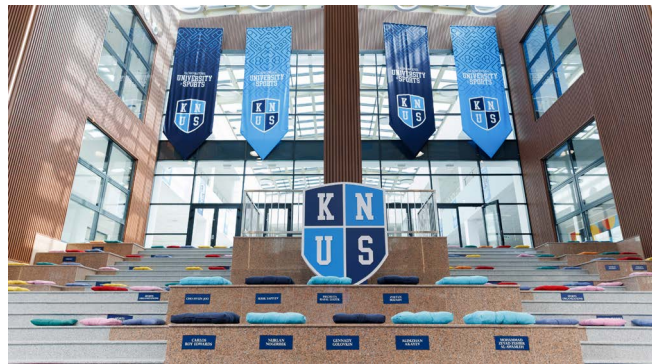


Жалғасы 5-бетте

Тұрсынзада ҚУАНҒАЛИЕВА,

Қазақ ұлттық спорт университетінің ректоры:

ЕЛ СПОРТЫН ҒЫЛЫМ АРҚЫЛЫ ДАМУДЫ КӨЗДЕЙМІЗ



БІЗ ӘЛЕМНІҢ ЖЕТЕКШІ СПОРТ УНИВЕРСИТЕТТЕРІМЕН ТЕҢ ДӨРЕЖЕДЕ ҒЫЛЫМИ ЗЕРТТЕУ ЖҮРГІЗЕТІН, ХАЛЫҚАРАЛЫҚ РЕЙТИНГТЕРДЕ ЖОҒАРЫ ОРЫН АЛАТЫН, ӘЛЕМДІК СПОРТ ҰЙЫМДАРЫНЫҢ СЕНІМДІ СЕРІКТЕСІНЕ АЙНАЛҒАН ОҚУ ОРНЫ БОЛУДЫ КӨЗДЕЙМІЗ. ЕҢ БАСТЫСЫ – БІЗ ЧЕМПИОНДАРДЫ ҒАНА ЕМЕС, СПОРТТЫ ДАМУДАТЫН ҒАЛЫМДАРДЫ, МЕНЕДЖЕРЛЕРДІ, САРАПШЫЛАРДЫ, ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ДЕҢГЕЙДЕГІ КӨШБАСШЫЛАРДЫ ТӨРБИЕЛЕУДІ МАҚСАТ ЕТЕМІЗ.



ҚАЗІРГІ ҚОҒАМ ӨЗГЕРІСТЕР КЕЗЕҢІН БАСТАН КЕШІРІП ОТЫР. КӨП ЖЫЛ БОЙЫ ҚАЛЫПТАСҚАН «МЕМЛЕКЕТ БӨРІН ШЕШЕДІ» ДЕГЕН ПАТЕРНАЛИСТІК ПСИХОЛОГИЯНЫҢ ОРНЫН БІРТІНДЕП ЖАУАПКЕРШІЛІК, СЕРІКТЕСТІК ЖӘНЕ ОРТАҚ БОЛАШАҚТЫ БІРГЕ ҚҰРУ ИДЕЯСЫ БАСУДА. БҮЛ – ЖАЙ ҒАНА САЯСИ ҮРДІС ЕМЕС, ЕЛІМІЗДІҢ ӘЛЕУМЕТТІК САНАСЫНДАҒЫ ТЕКТОНИКАЛЫҚ ҚОЗҒАЛЫСТЫҢ КӨРІНІСІ ДЕСЕК, ҚАТЕЛЕСПЕЙМІЗ.

Бүгінде еліміздің әрбір азаматы – тек тұтынушы емес, шешім қабылдау үдерісіне ықпал ететін, айналасындағы әлемді жақсартуға ұмтылатын белсенді тұлға. Осы ретте «азаматтық қоғам» деген ұғымның астарында не жатыр деген заңды сұрақ туындайды. Күрделі ғылыми терминдерсіз, қарапайым тілмен айтсақ, ол – адамдардың ортақ мақсатқа жету, көршісіне көмектесу, ауласын абаттандыру, әлсіздерді қорғау немесе маңызды заңдардың қабылдануына ықпал ету үшін өз еркімен бірігу қабілеті. Бұл мем-

СЕНІМ мен СЕРІКТЕСТІК

лекеттік аппараттан тыс, бірақ қоғамның тыныс-тіршілігін реттейтін, оның жүйке жүйесі іспетті бейресми күш ретінде сипатталады.

Азаматтық қоғамның басты құндылығы оның еріктілігінде және жауапкершілігінде екенін түсінуіміз керек. Азамат өзін тек мемлекеттік иіліктерді қабылдап алушы ретінде емес, өз өңірінің, өз қаласының және өз ауылының тағдырын айқындайтын шынайы қожайыны ретінде сезінген сәтте ғана елімізде үлкен бетбұрыс жасалады. Мұндай қоғамда мемлекет пен азамат арасындағы қатынас әмірші мен бағынушы емес, өзара құрмет пен жауапкершілікке негізделген әріптестік форматына көшеді.

Жалғасы 4-бетте

ЭКОНОМИКАНЫҢ ЖАҢА БАҒДАРЫ: «АЛТЫН ОТЫЗ ЖЫЛДЫҚҚА» ҚАДАМ

Басы 1-бетте

Қасым-Жомарт Тоқаев жаһандық ғылым мен инновация орталықтарының бірі саналатын Шанхай қаласындағы Дүние-жүзілік жасанды интеллект конференциясы қарсаңында басқосудың символдық мәні зор екенін айтты. Сонымен қатар қатысушыларға Қазақстандағы цифрлық трансформацияның басымдықтарын таныстырып, технологиялық ынтымақтастықтың негізгі бағыттарына тоқталды.

Президенттің айтуынша, Қазақстан жасанды интеллектіні болашақ экономикалық өсімнің басты факторларының бірі ретінде қарастырады, сондай-ақ халықаралық инвесторларды тарту үшін заманауи цифрлық инфрақұрылым жасақтауда.

– Екібастұз қаласындағы Data Center Valley жобасына ерекше тоқталғым келеді. Бұл – еліміздің бірегей стратегиялық бастамасы. Аталған жоба Қазақстан мен бүкіл Орталық Азия цифрлық инфрақұрылымының негізгі тірегі болады деп санаймыз. Басты мақсат – деректерді өңдеу орталықтарын, бұлтты серверлерді және жасанды интеллект инфрақұрылымын дамытуға арналған халықаралық деңгейдегі платформа қалыптастыру. Инвесторларға толық жабдықталған алаңдар, заманауи инфрақұрылым ұсынылады. Олар тұрақты электр қуатын пайдаланып, арнайы инвестициялық режим аясында жұмыс істей алады. Алайда осы бағыттағы ауқымды шаруа деректерді өңдеу орталықтарын салумен шектелмейді. Біз біртұтас инновациялық экожүйе қалыптастыруды көздеп отырмыз. Сол арқылы суперкомпьютердің қуаты, жасанды интеллект зертханалары, ғылыми-зерттеу ұйымдары, білім беру бағдарламалары, стартаптар мен экспортқа бағытталған цифрлық қызметтер бір арнаға тоғысады. Біз қытайлық серіктестерімізбен өзара тиімді ынтымақтастықты нығайта түсуге мүдделіміз, – деді Мемлекет басшысы.

Президент цифрлық логистиканы және перспективті көлік дәліздерін дамытқан жөн деп санайды.

– Қазақстан Қытайды Орталық Азиямен, Кавказбен, Таяу Шығыспен және Еуропамен байланыстыратын негізгі көлік-логистика хабы болуға тиіс. Бұл – біздің стратегиялық мақсатымыз. Қазір еліміздің аумағы арқылы 13 халықаралық көлік дәлізі өтеді. Қытай мен Еуропа арасындағы теміржол тасымалының шамамен 85 пайызы Қазақстан арқылы жүзеге асырылады. Соңғы он бес жылда мемлекет көлік және логистика инфрақұрылымын дамытуға 35 миллиард доллардан астам инвестиция салды. Біз жаңа теміржол желілерін тартып, Транскаспий көлік бағыты, яғни, Орта дәліз арқылы жүк тасымалдау мүмкіндігін арттырып жатырмыз. XXI ғасырда көлік дәлізінің бәсекеге қабілетін инфрақұрылымының сапасымен өлшеу жеткіліксіз. Қазір мұндай жобалардың табысты болуы, ең алдымен, деректер алмасу жылдамдығына, цифрлық ықпалдастық деңгейіне және логистиканың ашықтығына байланысты. Сондықтан біз халықаралық жүк тасымалына арналған бірыңғай цифрлық экожүйенің негізін қалап жатырмыз. Осы саладағы басты жоба – Smart Cargo платформасы. Бұл – кедендік, логистикалық және коммерциялық қызметтерді бір цифрлық ортаға біріктіретін бірыңғай цифрлық терезе. Басты мақсат – Еуразияның бірыңғай цифрлық көлік кеңістігін қалыптастыру. Бір сөзбен, деректер цифрлық желі арқылы қалай тез жіберіледі, тауарлар да шекаралар дәл сондай жылдам әрі тиімді өтетін кеңістік құруымыз керек. Қазақстан мен Қытай халықаралық сауданың тиімділігін арттыратын жаңа жаһандық стандарттарды бірлесіп орнықтыра алады деп санаймын. Қытайдың технология саласында жұмыс істейтін компанияларын, логистика операторларын және инфрақұрылым саласындағы инвесторларын осы ауқымды бастамаға белсене атсалысуға шақырамын, – деді Қасым-Жомарт Тоқаев.

Сондай-ақ Президент аса маңызды минералдарды игеру саласын перспективті бағыт ретінде атады. Ол Қазақстан стратегиялық ресурстардың қоры бойынша әлемдік көшбасшылар қатарына енетінін және халықаралық серіктестермен бірлесе қосылған құны жоғары өндірісті дамытуды көздейтінін мәлімдеді.

Бұдан бөлек, Қасым-Жомарт Тоқаев AgriTech, жасанды интеллект және азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы мүмкіндіктер туралы сөз қозғады.

– Қазір бүкіл әлем аграрлық салада үлкен өзгерістерді бастан өткеруде. Ауыл шаруашылығында бәсекеге қабілетті болу үшін тек табиғи ресурстарға сенім артып отыру жеткіліксіз. Осы салада, ең алдымен, деректерді, жасанды интеллектті және цифрлық технологияны тиімді пайдалана білу өте маңызды. Қазақстан әкі жыл қатарынан 27 миллион тонна астық жинады. Бұл – рекордтық көрсеткіш. Мұның бәрі – заманауи технологияның және тиімді басқарудың нәтижесі. Жалпы, біз ауыл



шаруашылығын цифрландыру жұмысын қарқынды жүргізіп келеміз. Әсіресе, дрондарды, спутник арқылы шолу тәсілін, дәлдігі жоғары егіншілік технологияларын кеңінен енгізіп жатырмыз. Қазір елімізде 200-ден астам агроөнеркәсіп «ақылды ферма» қағидаты бойынша жұмыс істейді. Тағы 650-ден астам шаруашылық цифрлық шешімдерді кезең-кезеңімен енгізуде. Сонымен қатар біз ұлттық цифрлық қадағалау жүйесін әзірлеп жатырмыз. Бұл жүйе ауыл шаруашылығы өнімдерінің егістіктен бастап тұтынушыға дейінгі жолын толық қадағалауға мүмкіндік береді. Мақсатымыз – ауыл шаруашылығы өнімдерінің көлемін арттыру, сондай-ақ қосылған құны жоғары тамақ өнеркәсібін дамыту. Біз сол арқылы Қазақстанды Орталық Азиядағы жетекші AgriTech хабы ретінде дамытуды көздеп отырмыз. Бұл мақсатқа жетудің төте жолы – жасанды интеллект, роботтандыру және Industry 4.0 технологиясын енгізу. Сапаны бақылаудың зияткерлік жүйелері, автоматтандырылған өндіріс желілері және цифрлық негізде біріктірілген жеткізу тізбектері еңбек өнімділігін арттырып, халықаралық стандарттарға сай жұмыс істеуге жол ашады. Бұдан бөлек, біз өнімді сақтаудың озық инфрақұрылымын дамытып жатырмыз. Соның ішінде заманауи логистика орталықтары, автоматтандырылған және тоңазытқышпен жабдықталған қоймалар бар. Жалпы, осы салада түбегейлі әрі ауқымды өзгерістер жасалуда. Бұл іске қытай компанияларын да белсенді қатысуға шақырамыз, – деді Мемлекет басшысы.

Президент Digital by Default қағидаты бойынша салынатын Алатау қаласының даму перспективасы жөнінде әңгімеледі.

– Алатау қаласы Smart City шешімдерінің, интеллектуалды көлік, цифрлық төлем жүйелерінің, сондай-ақ энергияны үнемдейтін нысандар мен озық телекоммуникация инфрақұрылымының негізгі алаңына айналуы керек. Сонымен қатар қала өңіріндегі жетекші цифрлық қаржы орталықтарының бірі ретінде қызмет етуге тиіс. Осы мақсатта біз цифрлық активтерді, «токендеу», блокчейн технологияларын және криптоиндустрияны дамытуға арналған заманауи құқықтық реттеу жүйесін қалыптастырып жатырмыз. Бұл жұмыстың басты тірегі бәсекеге қабілетті құқық және салық режимі болатыны сөзсіз. «Алатау» жобасына қатысушылар «Астана» халықаралық қаржы орталығы экожүйесінің мүмкіндіктерін пайдалана алады. Орталық ағылшын құқығы қағидаттары бойынша жұмыс істейді және онда әлемнің 90-нан астам елінен жиналған 6 мыңға жуық компания қызмет етеді. Алатау қаласы алдағы уақытта Еуразиядағы таланттардың, технологиялар мен инвестициялардың жаңа орталығы болады деп сенемін, – деді Қасым-Жомарт Тоқаев.

Сөзін қорытындылай келе, Мемлекет басшысы Қазақстан мен Қытай Еуразиядағы жаңа технологиялық дәурдің келбетін бірге қалыптастыра алатынына сенім білдірді.

– Қазақстан қытайлық инвесторлар үшін әрдайым қолайлы бизнес орта жасауға дайын. Біз инвестицияларды қорғауға заң жүзінде кепілдік береміз. Заманауи инфрақұрылым мен білікті кадрлар ұсынып, жан-жақты мемлекеттік қолдау көрсетеміз. Мақсатымыз – тек капитал тарту емес. Біз жаңа технологияларды бірлесіп әзірлеуге, ғылыми зерттеу орталықтарын құруға, жаңа өндірістік тізбек қалыптастыруға және болашақтың бағдары – білім экономикасын алға бастайтын адам капиталын дамытуға ұмтыламыз. Бүгінгі бас-

қосуымыз жаңа бірлескен жобаларға, ауқымды инвестицияларға жол ашады деп сенемін! – деді Қазақстан Президенті.

Сонымен қатар жиында ҚХР өнеркәсіп және ақпараттандыру министрі Ли Лэцэн, CITIC Group компаниясы директорлар кеңесінің төрағасы Си Гоуха, 01.AI компаниясының бас директоры Ли Кай-Фу, Huawei Technologies директорлар кеңесінің мүшесі, Қоғаммен байланыс және корпоративтік коммуникация жөніндегі президенті Ван Цзяньфэн, Agibot компаниясы директорлар кеңесінің төрағасы, бас операциялық директоры Цзян Циньсун, Goldcard Smart Group компаниясының басқарма

Бұл ретте Президент еліміздің электро-мобиль, аккумулятор өндірісін жолға қоюға, сондай-ақ интеллектуалдық көлік жүйелерін дамытуға мүдделі екенін жеткізді.

Мемлекет басшысы Xiaomi компаниясының Қазақстан нарығында қызмет аясын кеңейтуге және ұзақмерзімді стратегиялық серіктестікті нығайтуға бағытталған барлық бастамасын қолдауға дайын екенін растады.

Сонымен қатар Мемлекет басшысы CATL директорлар кеңесінің теңтөрағасы Пань Цзяньды қабылдады. Президент Қасым-Жомарт Тоқаев Contemporary Am-



төрағасы және президенті Ян Бин, Ningbo Hoshine Group компаниясының төрағасы Ло Лиго, YTO Express компаниясының басқарма төрағасы Юй Хуэйцзяо, Xinjiang Lihua (Group) компаниясы директорлар кеңесінің төрағасы Чжан Цихай сөз сөйледі.

Бұдан бөлек, Мемлекет басшысы Xiaomi корпорациясының президенті Лу Вэйбинмен кездесті. Жоғары технологиялар саласында әлемдік көшбасшылардың бірі саналатын компанияның жетекшісімен әңгімелесу барысында өзара тиімді ынтымақтастық перспективасы талқыланды.

Президент Қасым-Жомарт Тоқаев Қазақстанның заманауи цифрлық экономика қалыптастыруға, жасанды интеллект пен жоғары технологиялық өнеркәсіпті дамытуға баса мән беріп отырғанын айтты.

Мемлекет басшысы өңірде Xiaomi брендіне сұраныс арта түскенін атап өтті. Компанияның озық технологияларды игеруде тәжірибесі мол екенін ескеріп, жасанды интеллекті, есептеуіш қуатын, «бұлтты» технологияларды және цифрлық платформаларды дамыту бағытында бірлескен жобаларды іске асыру әлеуетін зерделеп көру ұсынылды.

Лу Вэйбин корпорацияның стратегиялық даму жоспарымен таныстырды. Xiaomi басшылығы Қазақстан мен Орталық Азия нарығында дистрибуцияны барынша реттеуді жоспарлап отыр.

Сонымен қатар күрделі ЖІ-жүйелерге қызмет көрсету үшін жергілікті мамандарды даярлау мәселесі де күн тәртібінде тұр.

Қасым-Жомарт Тоқаев China Communications Construction Company президенті Чжан Биньнанды қабылдады.

Кездесуде еліміздің көлік-логистикалық және энергетикалық әлеуетін нығайту тұрғысынан стратегиялық маңызға ие бірлескен жобаларды жүзеге асыру барысы талқыланды.

Мемлекет басшысы Қазақстанда біраз жылдан бері жұмыс істеп, күрделі инфрақұрылымдық шешімдерді табысты іске асырған СССР компаниясы бүгінде сенімді әрі кәсіби серіктес ретінде танылғанын айтты.

Президент Бақты – Аягөз теміржол құрылысының стратегиялық мәніне назар аударды. Бұл желі Қазақстан мен Қытай арасындағы жүк тасымалын айтарлықтай ұлғайтуға мүмкіндік береді.

Бұдан бөлек, Каспий теңізінің табанын тереңдету жұмыстарын жүргізу үшін бірлескен кәсіпорын құрудың маңызы атап өтілді.

Мемлекет басшысы бірлескен кәсіпорын Каспий маңы елдері мен одан тысқары жерлерде қауіпсіз теңіз қатынасын қамтамасыз ету қызметін ұсынатын өңірлік орталық қалыптастыруға септігін тиісінше сенім білдірді.

Әңгімелесу барысында энергетика саласындағы келешегі зор бастамалар талқыланды.

Қасым-Жомарт Тоқаев осы сапар аясында Қазақстандағы алғашқы гидрожи-нақтаушы электр стансасы құрылысының жобасын бірлесе әзірлеу туралы келісімге қол қойылуын құптады. Мемлекет басшысының айтуынша, бұл нысан ұлттық энергия жүйесін нығайта түседі.

Қуаттылығы 600 МВт болатын гидротансаны СССР компаниясына еншілес China International Water & Electric Corporation кәсіпорнының қатысуымен Алматы облысындағы Қарғалы өзенінде салу жоспарланып отыр.

Бұдан бөлек Қасым-Жомарт Тоқаев Guoyou компаниялар тобы директорлар кеңесінің төрағасы Юй Боянды қабылдады. Президент Қасым-Жомарт Тоқаев пен

Guoyou Materials Industry Group Co., Ltd компаниясы директорлар кеңесінің төрағасы Юй Боян порт инфрақұрылымы саласындағы өзара тиімді ынтымақтастық перспективасын талқылады.

Мемлекет басшысы Қазақстан Еуразияның толыққанды көлік хабына айналу жөнінде өршіл мақсат қойып отырғанын атап өтті.

Осы орайда Президент еліміздің аумағында мультимодальді портты хаб құру туралы бастаманы құптады. Guoyou Materials Group компаниясы Маңғыстау облысында Құрық көпфункционалды портын салуды жоспарлап отыр. Жобаны жүзеге асырудың алғашқы жылында корпорация жүк өткізу көлемін 15 миллион тоннаға дейін жеткізуді көздейді.

Қасым-Жомарт Тоқаев осы ауқымды жобаны іске асыру теңіз бен теміржол логистикасын ұштастыра дамытып, аймақтағы көлік инфрақұрылымының өткізу ауқымын кеңейте түсетініне, сондай-ақ Қазақстанның экспорттық және транзиттік әлеуетін арттыратынына сенім білдірді.

Юй Боян Мемлекет басшысына жоба жайында егжей-тегжейлі баяндап, Каспийдегі теңіз тасымалының келешегіне қатысты ойын бөлісті. Әңгімелесу барысында портты хаб салу арқылы жұмыс орындарын ашу, саладағы кадрлық әлеуетті нығайту, қазақстандық тауар мен қызметтерді пайдалану сияқты ұзақмерзімді әлеуметтік-экономикалық өзгерістерге жол ашылатыны айтылды.

Ділда УӘЛИБЕК

АҚПАРАТТЫҚ ХАБАРЛАМА

«АЙҚЫН-ЛИТЕР» ЖШС САЙЛАУҒА ҚАТЫСУ ҮШІН ПАРТИЯЛЫҚ ТІЗІМДЕР БОЙЫНША САЙЛАНАТЫН ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҚҰРЫЛТАЙ ДЕПУТАТТЫҒЫНЫҢ «AIQYN», «ЛИТЕР» ЖӘНЕ «TURKISTAN» ГАЗЕТТЕРІНДЕ БАСПА АЛАҒЫН ҰСЫНУЫНЫҢ ЖАЛПЫ ШАРТТАРЫ

«АЙҚЫН-ЛИТЕР» ЖШС (бұдан әрі – Серіктестік) – «AIQYN», «Литер» және «Turkistan» газеттерінің меншік иесі (бұдан әрі – Газет) «Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы» 1995 жылғы 28 қыркүйектегі Қазақстан Республикасының конституциялық заңына сәйкес «Қазақстан Республикасының құрылтай сайлауын тағайындау туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің 2026 жылғы 1 шілдедегі №1338 Жарлығымен тағайындалған 2026 жылғы 23 тамыздағы сайлауға қатысу үшін партиялық тізімдер бойынша сайланатын Қазақстан Республикасы Құрылтай депутаттығына саяси партияларды (бұдан әрі – Саяси партия) сайлау алдындағы үгіт материалдарын (бұдан әрі – Үгіт материалдары) орналастыру үшін газеттің баспасөз бетінен орын беру төлемінің мөлшері, шарттары мен тәртібі туралы хабардар етеді.

Партиялық тізімдерін ұсынған саяси партиялардың сайлау алдындағы үгіті (тіркеу мерзімі аяқталған сәттен бастап) 2026 жылғы 23 шілдеде сағат 18.01-ден басталып, 2026 жылғы 22 тамызда сағат 00.00-де аяқталады, осылайша, үгіт материалдарын газетке орналастыру 2026 жылғы 23 шілдеде сағат 18.01-ден 2026 жылғы 22 тамызда сағат 00.00-ге дейін жүзеге асырылады.

Үгіт материалдарын орналастыру үшін Газеттегі баспа алаңдарын ұсыну Серіктестік пен Саяси партиялар өкілдері арасында жасалған **үгіт материалдарын орналастыру үшін газет баспа алаңын ұсыну туралы жазбаша шарт** (бұдан әрі – Шарт) негізінде жүзеге асырылады. Саяси партиялардың Серіктестікпен жасалған шартқа қол қоюы Саяси партиялар Серіктестіктен сайлау алдындағы үгітгі жүргізуге байланысты көрсетілетін қызметтерді қабылдауға келісімі болып табылады.

Баспа алаңына беру үшін **Саяси партиялар Серіктестікке келесі ақпаратты Серіктестік басшысының атына жазбаша өтінішпен** ұсынады:

- үгіт материалдарын орналастыру үшін баспа алаңын ұсыну жайлы жазбаша өтінішті беру, күні мен уақыты. Өтініш Саяси партиялар жазбаша өтініштерін тіркеу журналында, Саяси партиялар үшін әрбір жазбаша өтінішке реттік нөмір беру және оның келіп түскен күні арқылы кандидаттардың жазбаша өтініштері журналында кезектілік тәртібімен тіркеледі;
- Кандидаттың жазбаша өтініш беретін уәкілетті (сенім білдірілген) тұлғаның Т. А. Ә.
- тұлғаның жазбаша өтініш беруге өкілеттігін растайтын құжат, (сенімхат, жеке куәлік/паспорт, – уәкілетті (сенім білдірілген) тұлғаның тіркеу куәлігі;
- Орталық сайлау комиссиясының кандидатты тіркеу туралы шешімінің көшірмесі;

Үгіт материалдарын Газеттерге орналастыру құны, сондай-ақ қосымша қызметтердің құны қоса беріліп отырған Бағалар-анықтамалығында көрсетілген:

1. Үгіт материалдарын жариялау көрсетілген, ҚҚС 16%				Бағалар теңгемен		
№	Жариялау форматы	Өлшем бірлігі	1 шаршы метр бағасы, теңге			
			«AIQYN» газеті	«ЛИТЕР» газеті	«T�RKISTAN» газеті	
1.	Дайын үгіт мақаласын ішкі жолақтарға орналастыру	шаршы см.	1 550,00			
2.	Үгіт модулін газетке орналастыру	шаршы см.	1 550,00			
3.	Мақаланы жазу/редакциялау/аудару үшін журналистті тарту	қызмет	Жарияланым құнына + 10%			

Үгіт материалдарын орналастыру Серіктестік ұсынған төлем шотының негізінде шот ұсынылған күннен бастап 5 (бес) жұмыс күні ішінде алдын ала төлем бойынша жүзеге асырылады. Төлем Шартта және төлем шотында көрсетілген Серіктестіктің банктік деректемелеріне сәйкес жүзеге асырылады. Жазбаша өтініштер Серіктестік 2026 жылдың 20 шілдесінен бастап, жұмыс күндері (сенбі, жексенбі, мерекелік күндерін қоспағанда) Астана қаласы, Д. Қонаев

көшесі, 12/1, 228 «АЙҚЫН-ЛИТЕР» ЖШС кеңсесі бойынша 09 сағат 00 минуттан 17 сағат 00 минутқа дейін қабылданады. Тел.: +7(7172)76-84-66, : reklama.liter@gmail.com Жазбаша өтініштер интернет байланысы арқылы қабылданбайды. Барлық материал «Материалды «___» саяси партиясы төледі» деген белгімен сүйемелденеді. **«АЙҚЫН-ЛИТЕР» ЖШС**

Ұсынылған үгіт материалдарын Серіктестік кандидаттың (журналистің, дизайнердің жұмысы) тиісті өтінімі бойынша бекітілген прайс-параққа сәйкес қосымша төлем үшін пысықтауы мүмкін.

Кандидат баспасөзге дайындалған үгіт материалдарын газет шығатын күннің алдындағы күні 16 сағаттан кешіктірмей орналастыруға келіседі.

Үгіт материалдарында (жарияланымдарда) қаржыландыру көздері туралы ақпарат, ақпарат берген тұлғаның тегі қамтылуы тиіс.

Үгіт материалдарын ұсынған кандидаттар олардың мазмұнының Қазақстан Республикасы заңнамасының, оның ішінде авторлық және сабақтас құқықтар саласындағы заңнамасының талаптарына сәйкестігі үшін жеке жауапты болады.

Серіктестік, егер үгіт материалдарда республиканың конституциялық құрылысын күштеп өзгерту, оның тұтастығын бұзу, мемлекет қауіпсіздігіне нұқсан келтіру, әлеуметтік, нәсілдік, ұлттық, діни, тектік-топтық және рулық араздықты қоздыру, қатыгездік пен зорлық-зомбылыққа бас ұру, сондай-ақ онда қоздыруға себепкерлендірілген құралымдар құру идеяларын қамтыса, мемлекеттік құпияларды немесе заңмен қорғалатын өзге де құпияны құрайтын мәліметтерді жария ету, суицидті насихаттайтын, терроризмге қарсы операцияларды жүргізу кезеңінде онда қоздыруға себепкерлендірілген құралымдарды насихаттау, порнографиялық және арнайы жаныстық-эротикалық сипаттағы өнімдер көрсетілген жағдайда үгіт материалдарын қабылдаудан (жариялаудан) бас тартуға құқылы.

Серіктестік басқа кандидаттардың ар-намысына, қадір-қасиетіне немесе іскерлік беделіне нұқсан келтіретін ақпарат болған жағдайда үгіт материалдарын жариялаудан бас тартуға құқылы.

Кандидат Серіктестіктің талап етуі бойынша материалдардағы жоғарыда көрсетілген сипаттағы ақпаратты растайтын құжаттарды беруге міндетті.

Осы ақпараттық хабарламада көрсетілген шарттар мен тәртіп бұзылған жағдайда, сондай-ақ тиісті шарттың талаптары бұзылған кезде үгіт материалдарын басып шығару жүргізілмейді.

Үгіт материалдарын «AIQYN» және «Литер» газеттеріне орналастыру мерекелік күндерін ескере отырып, бекітілген кестеге сәйкес аптасына (үш) рет (сейсенбі, бейсенбі, сенбі), «Turkistan» газетінде аптасына 1 (бір) рет (жұма) жүзеге асырылады. Газеттерді тарату Қазақстан Республикасының аумағындағы барлық өңір бойынша жүзеге асырылады.

ҚҰРЫЛТАЙ
23 тамыз



ЖАҢАРУ ҮШІН ДАУЫС БЕР!

www.election.gov.kz

АЗАМАТТАРДЫ САЙЛАУШЫЛАР ТІЗІМДЕРІНЕ ЕНГІЗУ ТУРАЛЫ

2026 жылғы 23 тамызда Қазақстан Республикасы Құрылтайының депутаттарын сайлау өтеді.

Сайлаушылардың тізімдерін тұрғылықты жері бойынша тиісті жергілікті атқарушы орган жасайды.

Сайлаушылар тізімдеріне дауыс беру күніне он сегіз жасқа толған, белсенді сайлау құқығына ие және тұрғылықты жері бойынша тиісті сайлау учаскелерінің аумағында тіркелген Қазақстан Республикасының азаматтары енгізіледі.

Уақытша тіркелген азаматтар сайлаушылар тізімдеріне жергілікті атқарушы органға берген олардың өтініші негізінде дауыс беру күніне дейін отыз күннен кешіктірмей немесе 2026 жылғы 23 шілдеге дейін енгізіледі.

Әкімдік азаматты дауыс беретін сайлау учаскесінің сайлаушылар тізіміне енгізуді және оны тіркелген жері бойынша сайлаушылар тізімінен шығаруды ұйымдастырады.

Азамат тек бір ғана сайлаушылар тізіміне енгізіле алады.

2026 жылғы 7 тамыздан бастап сайлаушыларға тиісті әкімдіктің интернет-ресурсы немесе байланыс орталығы арқылы нақты сайлау учаскесіндегі сайлаушылар тізімінде өзі туралы деректерді тексеру мүмкіндігі беріледі.

Сайлаушыларға қолайлы болуы үшін электрондық сервистер арқылы сайлау учаскесі туралы хабарландыру ұйымдастырылады.

Қазақстан Республикасының
Орталық сайлау комиссиясы

6 айда қазынаға 8,5 трлн теңге түсті

2026 ЖЫЛДЫҢ АЛҒАШҚЫ ЖАРТЫЖЫЛДЫҒЫНДА РЕСПУБЛИКАЛЫҚ БЮДЖЕТТІҢ КІРІСІ ЖОСПАРЛАҒАННАН ЖОҒАРЫ ОРЫНДАЛДЫ. ҚАРЖЫ МИНИСТРЛІГІНІҢ МӘЛІМЕТІНЕ СҮЙЕНСЕК, ТРАНСФЕРТТЕРДІ ЕСЕПТЕМЕГЕНДЕ, БЮДЖЕТКЕ 8,5 ТРЛН ТЕҢГЕ ТҮСТІ. БҮЛ ЖОСПАРДЫҢ 100,6 ПАЙЫЗҒА ОРЫНДАЛҒАНЫН КӨРСЕТЕДІ.

Үкімет отырысында алты айдағы бюджеттің атқарылу қорытындысын баяндаған Қаржы министрінің міндетін атқарушы Ержан Біржановтың айтуынша, кіріс көлемі өткен жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда 1,7 трлн теңгеге немесе 24,6 пайызға өскен.

Салық түсімдері 8,3 трлн теңгені құрап, жоспар 100,3 пайызға орындалды. Былтырғы алғашқы жартыжылдықпен салыстырғанда бұл көрсеткіш 1,9 трлн теңгеге немесе 29 пайызға артқан. Кірістің көбеюіне сыртқы сауданың жандануы, салық базасының кеңеюі, сондай-ақ салық және кедендік басқару сапасының жақсаруы әсер еткен.

Экономиканың ашықтығын арттыру бағытында да бірқатар іс-шара жүзеге асырылды. «Халық бухгалтері» акциясы аясында 61 мыңнан астам салық төлеушіге кеңес берілді. «Таза парактан» бастамасы бойынша 19 мың шағын және микробизнес субъектісінің 9,3 млрд теңге көлеміндегі өсімпұлы мен айыппұлы есептен шығарылды.

Алты айда 546 мыңға жуық жеке тұлға тіркеліп, қызметін заңдастырған. Өзін-өзі жұмыспен қамтығандарды қоса алғанда, кәсіпкерлік субъектілерінің саны жыл басынан бері 499 мыңға өсіп, 2,9 миллионға жетті. Қосылған құн салығын төлеушілер қатары 22,3 мыңға артып, 158,2 мың болды.

Кедендік инфрақұрылымды жаңарту да оң нәтиже көрсетті. Жаңғыртылған өткізу пункттерінен өткен автокөлік саны 18 пайызға көбейіп, шамамен 900 мыңға жеткен. Кеден төлемдерінің көлемі 2,4 трлн теңгені құрады. Бұл өткен жылғы көрсеткіштен 400 млрд теңгеге артық.

Алдағы уақытта кедендік рәсімдерді цифрландыру және жасанды интеллект технологияларын енгізу жұмыстары жалғасады. Бұл шекарадан өту уақытын қысқартып, заңсыз тауар айналымын азайтуға және адал кәсіпкерлер үшін қолайлы жағдай жасауға мүмкіндік береді.

Бірінші жартыжылдықта мемлекеттік бюджет шығыстары 98,2 пайызға, ал республикалық бюджет шы-



ғыстары 99,6 пайызға орындалды. Зейнетақы мен әлеуметтік жәрдемақыларға 3,6 трлн теңге, өңірлерді қолдауға 3 трлн теңге, экономиканың нақты секторына шамамен 1,3 трлн теңге бағытталды.

Бюджет қаражатының тиімді жұмсалуды бақылау мақсатында 541 аудиторлық іс-шара өткізілді. Тексеру 1,8 трлн теңге көлеміндегі қаражатты қамтыды. Нәтижесінде, 456 млрд теңгеге қаржылық кемшілік анықталып, оның 318 млрд теңгеге жуығы бойынша бұзушылықтар жойылды.

Сонымен қатар мемлекеттік аудитті жетілдіру үшін SMART AUDIT QAZAQSTAN бірыңғай талдамалық платформасы әзірленіп жатыр. Әлеуметтік саланы цифрландыру жұмыстары да жалғасуда. Қазір мемлекеттік және жекеменшік мекемелердің 78 пайызы цифрландырылған. Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру қоры арқылы қаржыландырылатын медициналық ұйымдардың барлығы Qalqap бірыңғай порталына қосылған.

Алты айдың қорытындысы бюджет кірісінің тұрақты өскенін көрсетті. Ендігі міндет жиналған қаражатты тиімді пайдаланып, әлеуметтік міндеттемелердің орындалуын, өңірлердің дамуын және экономиканың тұрақтылығын қамтамасыз ету болмақ.

Басы 1-бетте

Арайлым ЖОЛДАСБЕКҚЫЗЫ

Кейінгі жылдары Қазақстанда жүзеге асырылып жатқан саяси және әлеуметтік реформалар осы күшке мүлдем жаңа дем берді. «Халық үніне құлақ асатын мемлекет» тұжырымдамасы мен Азаматтық қоғамды дамыту тұжырымдамасы жай ғана декларативті құжат емес, билік пен бұқара арасындағы диалогтың жаңа заңдылықтарын айқындаған қозғаушы күшке айналды. Жаңа заңнамалық өзгерістер, соның ішінде қоғамдық бақылау туралы заң биліктің ашықтығын қамтамасыз етуге және шешімдер қабылдау үдерісіне қарапайым азаматтардың араласуына құқықтық негіз қалады.



Қоғамдық бақылаудың заңды деңгейде бекітілуі – азаматтардың қолына мемлекеттік органдардың қызметін бақылауға мүмкіндік беретін ресми құрал ұстатты. Ендігі кезекте қарапайым тұрғындар өздері тұратын аймақтың бюджеттік шығындарын қадағалап, мемлекеттік жобалардың орындалу сапасына тікелей баға бере алатын деңгейге жетті. Осы өзгерістердің барлығы елдің ішкі саяси тұрақтылығы мен демократиялық бағытын айқындауда маңызды рөл атқарып отыр.

Елімізде азаматтық қоғам біртекті құрылым емес екенін баса айтуымыз керек. Ол алуан түрлі бастамалар мен институттардан тұрады және олардың әрқайсысы өзіндік рөл атқарады. Үкіметтік емес ұйымдар мен қоғамдық қорлар мемлекеттің қолы жете бермейтін немесе назарынан тыс қалған нәзік әлеуметтік мәселелерді шешумен айналысады. Ерекше қажеттіліктері бар балаларды оқалту, әйелдерді тұрмыстық зорлық-зомбылықтан қорғау, экологиялық бастамалар – осының бәрі негізінен үшінші сектордың ыңығында тұр. Сонымен қатар кейінгі бес жылда Қазақстанда нағыз серпінді жасаған еріктілер қозғалысын ерекше атап өту керек. Төтенше жағдайлар кезінде, су тасқыны немесе өрт сөндіру жұмыстарында мыңдаған жастардың бір түнде жұмылып, зардап шеккендерге көмек үшін қатысатыны ел ішіндегі ынтымақтың жоғары деңгейін көрсетті. Бұл – ешқандай нұсқаусыз, жүрек қалауымен жасалатын шынайы патриотизмнің үлгісі. Еріктілер қозғалысы тек төтенше жағдайларда ғана емес, күнделікті өмірде де үлкен қозғаушы күш болып отыр. Мүгедектігі бар жандарға көмектесу, қарттар үйлеріне қолдау көрсету, экологиялық акциялар өткізу сияқты күнделікті маңызды іс-шаралардың басы-қасында осы еріктілер жүр.

Мемлекеттік органдардың жанынан құрылған қоғамдық кеңестер де бюджеттің жұмсалыну, мемлекеттік бағдарламалардың орындалуын бақылайтын маңызды мінберге айналды. Олар министрлер мен өкілдердің шешімдерін сынга алып, түзету еніске алатын ықпалды күшке айналып келеді. Ал бұрын қоғамдық пікірді тек дәстүрлі бұқаралық ақпарат құралдары қалыптастырса, қазір әлеуметтік желілердегі блогерлер мен азаматтық белсенділер кез келген өзекті мәселені күн тәртібіне шығара алады. Әлеуметтік желі – әділетсіздік пен заңсыздыққа қарсы тұрудың жылдам әрі пәрменді құралына айналды. Бұл құрылымдардың жұмысы тек қағазда емес, нақты өмірде нәтиже беріп отыр. Мысалы, еліміздегі көптеген өңірде аутизммен ауыратын балаларды қолдау орталықтары мен инклюзивті мектептер дәл осы үкіметтік емес сектордың және белсенді ата-аналар қауымдастығының табандылығы арқасында ашылды. Бұған қоса, заңнамалық деңгейде ресми бекітілген петициялар институты да азаматтардың өз дауысын естірудің жаңа деңгейіне айналды. Осы тетік арқылы халықты толғандырған өзекті мәселелер Үкіметтің тікелей қарауына ұсынылып, шешімін тауып жатыр.

Азаматтық сектордың тұрақты жұмыс істеуі үшін ресурстар қажет екені даусыз. Бұл ретте мемлекеттік әлеуметтік тапсырыс – үкіметтік емес ұйымдардың қызметін ынталандыратын және олардың әлеуетін арттыратын маңызды қаржылық құрал. Мемлекет әлеуметтік маңызы бар міндеттерді шешуді үшінші секторға сеніп тапсырады, өйткені бұл ұйымдар халықтың мұқтаж тобымен тікелей жұмыс істейтіндіктен, мәселені мән-жайын жақсырақ біледі. Бір жағынан, әлеуметтік тапсырыс аясында жүзеге жоба жүзеге асырылып, мыңдаған адам жұмыспен қамтылып отыр. Мүгедектігі бар жандарды кәсіптік оқыту, ауылдық жерлердегі құқықтық кеңес беру қызметтері, жастар арасындағы салауатты өмір салтын насихаттау сияқты маңызды бағыттар осы мемлекеттік қолдау арқылы жүзеге асады. Мемлекет пен үшінші сектор арасындағы мұндай серіктестік бюджет қаражатын тиімді әрі мақсатты жұмсауға мүмкіндік береді. Сондай-ақ бұл серіктестік мемлекеттік аппараттың жүктемесін азайтып, қоғамдағы әлеуметтік қызметтердің сапасын баламалы деңгейде арттыруға жол ашады.

Алайда бұл жүйенің өз артықшылықтарымен қатар шикі тұстары да жоқ емес.

СЕНІМ мен СЕРІКТЕСТІК



“*Әлеуметтік желі – әділетсіздік пен заңсыздыққа қарсы тұрудың жылдам әрі пәрменді құралына айналды. Бұл құрылымдардың жұмысы тек қағазда емес, нақты өмірде нәтиже беріп отыр. Мысалы, еліміздегі көптеген өңірде аутизммен ауыратын балаларды қолдау орталықтары мен инклюзивті мектептер дәл осы үкіметтік емес сектордың және белсенді ата-аналар қауымдастығының табандылығы арқасында ашылды.*”

Екінші жағынан, бұл жүйеде «мемлекеттік тапсырысқа тәуелділік» синдромы байқалады. Көптеген ұйым мемлекеттен қаржы алмаса, өз бетінше өмір сүре алмайтын күйге жетті. Бұл олардың тәуелсіздігіне, сыни көзқарасына нұқсан келтіреді. Оның үстіне, тендерлік жүйенің бюрократиясы мен ең төменгі баға қағидаты жобалардың сапасына кері әсерін тигізіп жатады. Әлеуметтік мәселені шешу – бұл құрылым материалдарын сатып алу емес, мұнда сапа мен ұзақмерзімді нәтиже бірінші орында тұруға тиіс. Сондықтан қазір мемлекеттік әлеуметтік тапсырыстың форматын трансформациялау, жобаларды қаржыландырудың мерзімін ұзарту және нәтижені бағалаудың жаңа индикаторларын енгізу мәселесі өткір тұр. Көптеген үкіметтік емес ұйым өз уақытының негізгі бөлігін нақты әлеуметтік мәселелерді шешуге емес, әкімдіктерге өткізілетін есептерді дайындауға және қаржылық құжаттарды рәсімдеуге жұмсауға мәжбүр болады. Бұл жүйедегі кедергілерді жоймайынша, мемлекеттік әлеуметтік тапсырыстың шынайы тиімділігін арттыру қиынға соғады.

Азаматтық қоғам қарқынды дамып келеді десек те, оның жолындағы жүйелі кедергілер мен проблемаларды ашық айтуымыз керек. Қағаз жүзіндегі есептер мен мысалдардың артында шешімін таппаған бірқатар түйткілдер жасырынып жатыр. Ең алдымен, еліміздің белгілі бір бөлігі әлі де болса өзгерістерге сенбейді, «менің дауысым ештеңе шешпейді» деген енжарлық үстемдік құрып тұр. Азаматтық жауапкершілік мәдениеті толық қалыптасып үлгерген жоқ. Көп жағдайда белсенділік сілтеме жасаумен немесе әлеуметтік желідегі наразылықпен шектеледі де, нақты іске көшкенде адамдар сырт қалады. Әлеуметтік желілердегі сын-пікірлер мен эмоциялар нақты қоғамдық жобаларға айналып, тек виртуалды кеңістікте қалып қояды. Бұл – қоғамның дамуын тежейтін, азаматтық белсенділіктің ішкі әлеуетін толық ашуға мүмкіндік бермейтін басты факторлардың бірі. Осы тұста мемлекет пен үшінші сектордың арасындағы байланысты одан әрі нығайту үшін азаматтық белсенділіктің маңызы зор.

Оған қоса өңірлік теңсіздік мәселесі бар. Ірі қалалар мен облыс орталықтарында азаматтық сектор белсенді, ресурстар мен білімді мамандар көп шоғырланған. Ал аудандық маңызы бар қалалар мен шалғай ауылдарда бұл жұмыс әлсіз немесе мүлдем жоқтың қасы. Ауылдық жердегі халық өз мәселелерімен оңаша қалып отыр, олардың құқықтық сауаттылығы мен ақпаратқа қолжетімділігі төмен. Осыған байланысты шалғай аудандардағы үкіметтік емес ұйымдардың әлеуетін көтеру үшін жүйелі мемлекеттік қолдау мен білім беру бағдарламалары жетіспейді. Көптеген өңірдегі белсенділер тек өз күштерімен ғана әрекет етуге мәжбүр, бұл олардың бастамаларының ауқымын шектейді. Үкіметтік емес сектордың баламалы қаржы көздері де өте аз. Елімізде әлеуметтік кәсіпкерлік пен қайырымдылық мәдениеті енді ғана дамып келеді. Ірі бизнес өкілдері қоғамдық маңызы бар жобаларды жүйелі түрде қолдаудан гөрі, бір реттік акциялармен шектелуді жөн көреді. Салықтық жеңілдіктердің аздығы да бизнестің үшінші сектормен серіктестік

орнатуына кедергі болып отыр. Бизнесің әлеуетін тиімді пайдалану мақсатында тиісті заңнамалық ынталандыру тетіктерін әлі де болса жетілдіретүсу қажеттілігі байқалады.

Шынайы қоғамдық бақылаудың жетіспеушілігі де өзекті мәселе күйінде қалып тұр. Қоғамдық кеңестер мен мониторингті топтар кейде жергілікті әкімдіктердің ықпалынан шыға алмай, формальды құрылымдарға айналып кетеді. Шенеуніктер сыни пікір айтатын тәуелсіз белсенділерді емес, өздеріне ыңғайлы ұйымдарды серіктес ретінде таңдауға бейім. Бұл жағдай қоғамдық кеңестердің халық алдындағы беделін түсіріп, билік пен қоғам арасындағы шынайы сенімді әсіретеді. Жастар арасында волонтерлік белсенділік жоғары болғанымен, олардың саяси және мемлекеттік басқару шешімдерін қабылдау үдерістеріне қатысу деңгейі әлі де төмен. Көбінесе жастар саясаты спорттық немесе мәдени іс-шаралар ұйымдастырумен шектеліп, жас бұуынның шынайы әлеуметтік-экономикалық мәселелерін шешуге бағытталмайды. Жастардың әлеуетін тек бір реттік іс-шараларға ғана емес, елдің болашағын айқындайтын маңызды мемлекеттік бағдарламаларды жасау мен оларды бақылауға бағыттау қажет.

Осы орайда мемлекет пен азаматтық сектордың бірлескен әрекетінің құқықтық негіздерін нығайту мәселесі алдыңғы орынға шығады. Мәселен, кейінгі жылдары қабылданған заңдар мен нормативтік құқықтық актілердің орындалу барысын бақылауда үкіметтік емес ұйымдардың рөлін арттыру керек. Қоғамдық бақылау туралы заңның қабылдануы маңызды қадам болғанымен, оның жергілікті жерлерде нақты қалай жүзеге асырылып жатқанына талдау жасау маңызды. Көп өңірлік мемлекеттік органдар әлі де болса ескі әдіспен жұмыс істетеу, азаматтық белсенділерді шешім қабылдау үдерісінен алыс ұстауға тырысады. Осы психологиялық кедергіні жою – біздің ортақ міндетіміз. Билік өкілдері азаматтық секторды өздеріне қарсылас немесе бақылаушы деп емес, кәсіби кеңесші, ортақ проблеманы шешетін серіктес деп қабылдауға тиіс. Сонда ғана елімізде мемлекет пен қоғамның өзара түсіністігі мен сеніміне негізделген жаңа саяси мәдениет қалыптасады.

Мұнымен қоса, азаматтық қоғамды дамыту тұжырымдамасы аясында мемлекеттік сатып алу жүйесін жетілдіру қажеттілігі туындайды. Қазіргі кездегі мемлекеттік әлеуметтік тапсырыс байқаулары көбінесе қаржылық үнемдеуге ғана бағытталған. Алайда әлеуметтік қызмет көрсету саласы – бұл материалдық тауарларды сатып алу емес, мұнда адамдардың тағдыры, олардың денсаулығы мен рухани дамуы бірінші орында тұрады. Сондықтан мұндай жобалардың сапасын бағалайтын жаңа, тәуелсіз мониторинг жүйесін құру қажет. Бұл жүйеге тек мемлекеттік қызметшілер емес, кәсіби сарапшылар, қоғам белсенділері мен тәуелсіз журналистер кіруге тиіс. Осы арқылы бюджет қаражатының мақсатты әрі тиімді жұмсалыну бақылау мүмкін болады. Сондай-ақ жобалардың мерзімін ұзарту – үшінші сектордың тұрақты дамуына жол ашады. Мысалы, ерекше қажеттіліктері бар балаларды оқалту немесе қиын жағдайға тап болған отбасыларға көмек көрсету сияқты ауқымды жұмыстарды бірнеше айдың ішінде аяқтау мүмкін емес. Мұндай жобалар кем дегенде үш жылдан бес жылға дейінгі мерзімге жоспарлануға және тұрақты қаржыландырылуға тиіс.

Өңірлердегі теңсіздікті азайту үшін шалғай ауылдардағы белсенділерді қолдаудың арнайы бағдарламаларын әзірлеу кезек күттірмейтін мәселе. Оларды тек гранттармен қамтамасыз етіп қана қоймай, кәсіби тұрғыдан оқытып, әлеуетін арттыру маңызды. Ауылдық жерлерде заңгерлік, психологиялық және әдістемелік кеңес беретін аймақтық ресурстық орталықтардың желісін құру қажет. Осы орталықтар арқылы ауыл тұрғындары өз бастамаларын қалай жүзеге асыру керек екенін, мемлекеттік бағ-

• ПІКІР

Жанар КАРАШЕВА,
ал-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың заң факультетінің
Азаматтық құқық және азаматтық іс жүргізу, еңбек
құқық кафедрасының PhD докторы:

АЗАМАТТЫҚ ҚОҒАМ – ҚҰҚЫҚТЫҚ МЕМЛЕКЕТ ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ НЕГІЗІ



– Азаматтық қоғам – демократиялық, құқықтық және әділетті мемлекеттің негізгі тіректерінің бірі. Ол мемлекеттен тәуелсіз әрекет ететін қоғамдық ұйымдарды, үкіметтік емес ұйымдарды, кәсіподақтарды, бұқаралық ақпарат құралдарын, еріктілер қозғалысын, кәсіби қауымдастықтарды және белсенді азаматтарды біріктіреді. Азаматтық қоғамның басты мақсаты – азаматтардың құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау, мемлекеттік басқарудың тиімділігін арттыру және қоғам мен билік арасындағы өзара сенімді нығайту. Қазіргі Қазақстан жағдайында азаматтық қоғамның маңызы бұрынғыдан да артып отыр. Елде жүзеге асырылып жатқан саяси және әлеуметтік реформалар азаматтардың мемлекеттік басқару ісіне белсенді қатысуын талап етеді. Президент Қасым-Жомарт Тоқаев ұсынған «Халық үніне құлақ асатын мемлекет» тұжырымдамасы мемлекеттік органдардың халықпен тұрақты әрі ашық байланыс орнатуды көздейді. Бұл бағытта қоғамдық кеңестердің қызметін жетілдіру, азаматтардың өтініштерін қарау жүйесін дамыту, онлайн-петициялар институтын енгізу, қоғамдық тыңдаулар өткізу сияқты тетіктер қалыптасып келеді.

Азаматтық қоғам мемлекеттік органдардың қызметіне қоғамдық бақылау жүргізуге мүмкіндік береді. Бұл бақылау сыбайлас жемқорлықтың алдын алуға, мемлекеттік қаражаттың тиімді жұмсалынуына және мемлекеттік қызметтердің сапасын арттыруға ықпал етеді. Мемлекеттің маңызды қағидаттарының бірі болғандықтан, азаматтық қоғам осы қағидаттардың іске асуына үлкен үлес қосады.

Сонымен қатар азаматтық қоғам әлеуметтік мәселелерді шешуде маңызды рөл атқарады. Мемлекет барлық мәселелерді өз күшімен шешуі қиын болған жағдайда қоғамдық ұйымдар халыққа қолдау көрсетіп, әлеуметтік жобаларды жүзеге асырады. Еріктілер қозғалысы табиғи апаттар кезінде, қайырымдылық іс-шараларында, халықтың әлеуметтік осал топтарына көмек көрсетуде ерекше маңызға ие. Қазақстанда волонтерлік қызметтің дамуы азаматтардың қоғамдық жауапкершілігінің артып келе жатқанын көрсетеді.

Азаматтық қоғамның тағы бір маңызды қызметі – қоғамдық келісім мен ұлттық бірлікті нығайту. Қазақстан көпұлтты мемлекет болғандықтан, этносаралық және конфессияаралық татулықты сақтау ел тұрақтылығының басты кепілі. Осы бағытта Қазақстан халқы Ассамблеясы, этномәдени бірлестіктер, жастар ұйымдары және түрлі қоғамдық қорлар өз үлесін қосып келеді. Олар қоғамдағы өзара түсіністік пен келісімді нығайтуға бағытталған көптеген жобаны жүзеге асырады.

Цифрлық технологиялардың дамуы азаматтық қоғамның жаңа мүмкіндіктерін ашты. Әлеуметтік желілер мен цифрлық платформалар арқылы азаматтар өз пікірін еркін білдіріп, қоғамдық мәселелерді көтеріп, түрлі бастамаларды қолдай алады. Онлайн-петициялар, қоғамдық талқылаулар және электрондық үкімет қызметтері азаматтардың мемлекеттік басқаруға қатысуын жеңілдетіп отыр. Дегенмен бұл мүмкіндіктермен қатар ақпараттық қауіпсіздік, жалған ақпаратпен күрес және азаматтардың медиасауаттылығын арттыру мәселелері де өзекті болып қала береді.

Осылайша, азаматтық қоғам қазіргі Қазақстанның саяси жаңғыруының маңызды элементі айналып отыр. Оның тиімді дамуы демократиялық институттарды нығайтуға, мемлекеттік басқарудың сапасын жақсартуға және халықтың әл-ауқатын арттыруға ықпал етеді деген пікірдемін.

Кейінгі жылдары елімізде азаматтардың қоғамдық өмірге қатысу деңгейі біртіндеп өсіп келеді. Бұған жастардың қоғамдық ұйымдарға мүшелік етуі, еріктілер қозғалысының дамуы, экологиялық акцияларға қатысуы, қайырымдылық іс-шараларының көбеюі және әлеуметтік жобалардың кеңінен жүзеге асырылуы дәлел бола алады.

Әсіресе, жастардың азаматтық белсенділігі ерекше байқалады. Олар білім беру, экология, цифрландыру, мәдениет, спорт және әлеуметтік қолдау бағыттарында көптеген жобаны жүзеге асырып келеді. Волонтерлік қызмет жастардың жауапкершілігін арттырып қана қоймай, қоғамдағы өзара көмек мәдениетін қалыптастыруға ықпал етеді. Кейінгі жылдары Қазақстанда мыңдаған ерікті табиғи апаттардың салдарын жоюға, әлеуметтік аз қамтылған азаматтарға көмек көрсетуге және қайырымдылық іс-шараларын ұйымдастыруға белсенді қатысады.

Үкіметтік емес ұйымдардың саны мен олардың қызметінің ауқымы да артып келеді. Олар білім беру, денсаулық сақтау, қоршаған ортаны қорғау, адам құқықтарын қорғау, әйелдер мен балалардың құқықтарын қорғау, мүмкіндігі шектеулі азаматтарды қолдау сияқты көптеген бағыт бойынша жұмыс істейді. Бұл ұйымдар мемлекет пен қоғам арасындағы байланысты нығайтып, азаматтардың мәселелерін шешуге үлес қосады деп пайымдаймыз.

Сонымен бірге қоғамдық кеңестердің жұмысына азаматтардың қатысу белсенділігі де жоғарылап келеді. Мемлекеттік органдар түрлі бағдарламалар мен заң жобаларын талқылау кезінде қоғам пікірін ескеруге ұмтылады. Азаматтар әлеуметтік желілер, электрондық үкімет порталы және онлайн-петициялар арқылы өз ұсыныстарын мен пікірлерін білдіруге мүмкіндік алып отыр. Бұл қоғамдық диалогтың жаңа мәдениетін қалыптастыруға ықпал етеуге өз үлесін қоса алады.

Дегенмен азаматтық қоғамның дамуына кедергі келтіретін мәселелер де бар. Кейбір азаматтардың қоғамдық өмірге қызығушылығы төмен, құқықтық сауаттылығы жеткіліксіз немесе мемлекеттік институттарға деген сенімі әлсіз болуы мүмкін. Кейбір өңірлерде қоғамдық ұйымдардың мүмкіндіктері шектеулі, қаржыландыру мәселелерінің де мұқияттық кездеседі. Сондықтан азаматтық қоғамды дамыту үшін құқықтық мәдениетті көтеру, азаматтық білім беруді күшейту, қоғамдық ұйымдарды қолдау және жастардың бастамаларын ынталандыру маңызды.

Азаматтардың белсенділігі ең алдымен олардың өз қоғамына деген жауапкершілігінен басталады. Әрбір адам заңды сақтау, сайлауға қатысу, қоршаған ортаны қорғау, еріктілік қызметпен айналысу, қайырымдылық жасау, қоғамдық пікірталастарға қатысу арқылы азаматтық қоғамның дамуына өз үлесін қоса алады. Белсенді әрі жауапты азаматтар көп болған сайын мемлекет те тұрақты әрі тиімді дамиды.

Қорытындылай келе, азаматтық қоғам – Қазақстанның тұрақты дамуының, демократиялық жаңғыруының және құқықтық мемлекет қалыптастырудың маңызды негізі. Дегенмен азаматтық қоғамның әлеуетін толық пайдалану үшін мемлекет, қоғамдық ұйымдар және азаматтардың өзара серіктестігін одан әрі дамыту қажет. Сонда ғана қоғам мен мемлекет арасындағы сенім нығайып, елдің орнықты дамуына берік негіз бола алады деген пікірдемін.

дарламаларға қалай қатысуға болатынын үйрене алады. Бұл іс-шаралар өз кезегінде ауыл мен қала арасындағы әлеуметтік алшақтықты азайтуға және жергілікті жерлерде жаңа жұмыс орындарының ашылуына септігін тигізеді.

Бизнес секторының да азаматтық қоғамды қолдауындағы рөлін жаңа деңгейге көтеру керек. Қазір көп кәсіпкер қайырымдылықты тек бір реттік акциялар ретінде түсінеді. Алайда халықаралық тәжірибе көрсеткендей, ірі бизнестің әлеуметтік жауапкершілігі тұрақты қоғамдық жобаларды қаржыландырумен өлшенеді. Кәсіпкерлер азаматтық секторды қолдау арқылы өздерінің де бизнесін дамытуға қолайлы орта қалыптастыратынын түсінуге тиіс. Осы бағытта мемлекет тарапынан бизнесті ынталандыратын салықтық және құқықтық жеңілдіктер жүйесін енгізу өте тиімді қадам болады. Мысалы, үкіметтік емес ұйымдардың жобаларына демеушілік жасаған компаниялардың салығын төмендету немесе оларға мемлекеттік деңгейде тиісті басымдықтар беру екі жақтың да мүддесіне сай келеді. Осындай әріптестік моделі мемлекеттік бюджеттің жүктемесін азайтып, қоғамдағы әлеуметтік мәселелерді шешудің баламалы көздерін қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Қазақстандағы азаматтық қоғам дамуында жаңа белесіне шықты. Бұл – тек мемлекет беретін көмекке иек сүйеп отыратын немесе тек билікпен текетіреске түсетін кезең емес. Бұл – сындарлы диалог, өзара жауапкершілік пен тең құқылы әріптестік дәуірі. Алдағы уақытта азаматтық қоғамды одан арғы дамыту үшін мемлекеттік әлеуметтік тапсырыс жүйесін түбегейлі реформалап,

оны бюрократиядан арылту және қаржыландырудың ашықтығын қамтамасыз ету қажет. Бұл бағытта әлеуметтік жобалардың тиімділігін бағалайтын тәуелсіз институттар құрылуға тиіс. Өңірлік бастамаларды, әсіресе, ауылдық жерлердегі жобаларды қолдаудың арнайы бағдарламаларын әзірлеу керек. Оларды гранттармен қамтамасыз етумен қатар, кәсіби тұрғыдан оқытып, әлеуетін арттыру маңызды. Бизнестің әлеуметтік жауапкершілігін ынталандыратын салықтық және құқықтық жеңілдіктер жүйесін енгізу уақыт талабы. Кәсіпкерлер азаматтық секторды қолдау өздері үшін тиімді екенін сезінгенде, бұл сала дамиды.

PS.

Азаматтық қоғам – бір күнде немесе жоғарыдан түскен бұйрықпен ғана құрыла салатын дүние емес. Бұл – әрбір азаматтың күнделікті таңдауы, жауапкершілігі және Отанының тағдырына бейжай қарамауы. Тек мықты, еркін және белсенді азаматтық қоғам ғана әділетті, тұрақты және өркендетті Қазақстанның кепілі бола алады. Ел дамуының жаңа парағында мемлекет пен қоғам бір-біріне қарсы тұратын күштер емес, ортақ мақсат жолында нық тіресе жұмыс істейтін шынайы серіктестерге айналуға тиіс.

БОЛАШАҚ ӘЙНШТЕЙНДЕР: ҚАЗАҚ ФИЗИКТЕРІ ӘЛЕМДІ ТАҢҒАЛДЫРДЫ

Басы 1-бетте

Халықаралық физика олимпиадасы 1967 жылдан бері тұрақты өткізіліп келеді. Қазақстан бұл білім додасына 1997 жылдан бері қатысады. Былтыр ұлттық құрама екі күміс және үш қола медаль жеңіп алған болатын. Ал биыл бес оқушымыздың бес алтын медаль иеленуі Қазақстан тарихында бұрын-соңды болмаған.

Бұл олимпиаданың жөні бөлек, мәні де басқа. Онда оқушыға бұрын-соңды еш жерде кездеспеген, мүлдем жаңа физикалық құбылыс немесе модель беріледі. Оны шешу үшін тек теориялық білім жеткіліксіз. Қатысушыдан терең интуиция, шығармашылық креативтілік және логикалық әбжілдік талап етіледі. Олимпиада жас зердеге өмірлік қиындықтар мен ғылыми түйткілдердің түйінін стандартты емес, соны жолдармен шешуді үйретеді. Бұл – адамды шектеулі ойлау шеңберінен шығаратын нағыз интеллектуалдық шындалу мектебі.



Самат МАКСУТОВ,
құрама жетекшісі:

ТАЛАНТТЫ ОҚУШЫЛАРЫМЫЗ ҚАЗАҚСТАНДЫ ӘЛЕМГЕ ТАНЫТАДЫ

Олимпиадалық тапсырмалардың жылдан-жылға күрделенуі – заңды құбылыс. Ал бұл үрдіс өз кезегінде әр елдің ұлттық білім беру жүйесін үнемі жаңарып, дамып отыруға мәжбүрлейді. Халықаралық деңгейден қалып қоймас үшін мектептер бағдарламаларын заманауи талаптарға сай бейімдейді, зертханаларын жаңарталды, ұстаздардың біліктілігін арттырады. Демек, олимпиада тек жекелеген оқушылардың ғана емес, тұтас бір елдің білім сапасын алға сүйрейтін қозғалушы күш рөлін атқарады.

Олимпиада – таланттарды ерте жастан танып, оларға үлкен ғылымға жол ашатын бірегей трамплин. Мүндай доллар жас дарындылардың бойындағы әлеуетті оятып, олардың қоғамға, адамзат игілігіне қызмет етуіне даңғыл жол салады. Биылғы жарыста топ жарған ұлттық құраманың жетекшісі Самат Мақсұтовқа хабарласып, аз-кем тілдескен болатынымыз.

– Халықаралық олимпиаданың тапсырмалары өте күрделі болады. Теориялық кезеңде үш есеп беріледі, ал кей жағдайда бір есептің шартының өзі жеті-сегіз бетке дейін жетеді. Сондықтан мұндай жарыста тек пәндік білім жеткіліксіз. Оқушы көлемді ақпаратты қысқа уақытта оқып, саралап, негізгісін іріктеуі қажет.

Эксперименттік кезеңнің де өзіндік ерекшелігі бар. Қатысушылар мектеп немесе университет зертханаларында жиі қолданылатын құралдармен емес, арнайы дайындалған құрылғылармен жұмыс істейді. Көп жағдайда оқушы мұндай аппараттарды бұрын қолына ұстап көрмеген, тек теория жүзінде ғана таныс болуы мүмкін. Жаңа құралдың жұмыс істеу қағидатын қысқа уақыт ішінде меңгеріп, тәжірибені дұрыс орындау үлкен дайындықты талап етеді.

Халықаралық олимпиададағы тағы бір ерекшелік – тіл мәселесі. Тапсырмалар ағылшын тілінде беріледі. Құрама жетекшілері оны оқушылардың ана тіліне аударып түсіндіреді. Оқушылар жауаптарын өз тілінде жазады, кейін біз олардың жұмыстарын ағылшын тіліне аударып, қазылар алқасына жеткіземіз. Осы процессте кейбір тұстарды дәл жеткізу, түсіндіру жауапкершілігі жетекшіге жүктеледі, – дейді SDU университетінің қауымдастырылған профессоры, PhD, физиканан ұлттық құрама командасының жетекшісі Самат Мақсұтов.

Жалпы, халықаралық олимпиадаға қатысу кәсіби спортпен айналысудан бірдей. Мұндай деңгейге жету үшін оқушылар кемінде 4-5 жыл бойы жүйелі түрде дайындалады. Халықаралық олимпиадада алтын медаль барлық қатысушылардың алғашқы сегіз пайызына ғана беріледі. Биыл әлемнің 85 елінен 381 оқушы қатысса, Қазақстан құрамасының бес мүшесінің барлығы да ең үздік сегіз пайыздың қатарына енді.

Халықаралық олимпиаданың тағы бір ерекшелігі – тапсырмалардың көлемі мен құрылымы. Шарттары бірнеше беттен тұратын тапсырманы оқушы тез оқып, негізгі ақпаратты саралап, уақытты тиімді жоспарлай білуі аса маңызды. Сонымен қатар бес сағатқа созылатын емтихан барысында зейінді жоғалтпай жұмыс істеу, қай есептен бастау керекін дұрыс анықтау, уақытты тиімді бөлу сияқты дағдылар да үлкен рөл атқарады. Мұның барлығы ұзақ жылғы дайындық барысында қалыптасады.

Қазақстанда халықаралық олимпиадаларға қатысатын құрам «Дарын» республикалық ғылыми-практикалық орталығы қалыптастырған жүйе арқылы іріктеледі. Алдымен мектепшілік, аудандық, облыстық және республикалық олимпиадалардың жеңімпаздары анықталады. Кейін республика деңгейінде жоғары нәтиже көрсеткен оқушылар арнайы оқу-жаттығу жиындарына шақырылады. Онда емтихандар өткізіліп, халықаралық жарысқа қатысатын ең мықты құрам жасақталады.



– Халықаралық олимпиада қарсаңында тағы да оқу-жаттығу жиындары ұйымдастырылады. Бұл кезеңде оқушылар олимпиадалық есептердің ерекшеліктерімен жұмыс істеп, түрлі тактикаларды меңгереді, тәжірибелі ұстаздар мен халықаралық олимпиада жеңімпаздарының дәрістерін тыңдайды. Мұндай жүйе физикада ғана емес, математика, химия, биология және информатика пәндерінде де қалыптасқан.

«Дарын» орталығының атқарып отырған жұмысы көпшілікке көріне бермейді. Орталық оқу-жаттығу жиындарын ұйымдастырып қана қоймай, қатысушылардың жол шығынын, тұратын орнын, тамақтануын, оқу процесін толық қамтамасыз етеді. Сонымен қатар кейінгі жылдары халықаралық олимпиадаларға қатысатын ұлттық құрамаларға арнайы форма дайындалып келеді. Қазақстанның туы мен эмблемасы бейнеленген киімдер оқушылардың ел намысын сезінуіне, халықаралық деңгейде Қазақстанның имиджін танытуға ықпал етеді. Мұндай жұмыстар сырт көзге байқала бермегенмен, халықаралық олимпиадаға дайындықтың маңызды бөлігі саналады және бұл жүйелі дайындықтың нәтижесінде қазақстандық оқушылар халықаралық аренада жоғары нәтижелер көрсетіп келеді, – деп қорытты ойын ұлттық құрама командасының жетекшісі Самат Мақсұтов.



Гүлия
НУРБАКОВА,
ұлттық құрама
жаттықтырушысы:

ОЛИМПИАДАҒА ЕҢ ДАРЫНДЫ БАЛАЛАР ІРІКТЕЛЕДІ

«Баласы атқа шапса, анасы үйде отырып тақымын қысады» дейді қазақ. Елде отырып ұлттық құраманың халықаралық додадағы білім жарысын қалт жібермей бақылаған мамандардың бірі – физика-математика ғылымдарының кандидаты, әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, физика-техникалық факультеті, теориялық және ядролық физика кафедрасының доцент-зерттеушісі, физикадан ұлттық құраманың жаттықтырушысы Гүлия Нұрбаева.

– Республикалық физика олимпиадаларында әділ-қазылар алқасының құрамында жұмыс істеп келе жатқаным 20 жылдан асты. Алғаш рет 2004 жылы республикалық олимпиадаға әділқазы ретінде қатыстым. Содан бері 23 республикалық олимпиаданың ұйымдастырылуына атсалыстым.

Ұлттық құраманы дайындауға тәжірибелі мамандар жұмылдырылған. Құрамда әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті мен SDU университетінің оқытушылары, сондай-ақ халықаралық олимпиадалардың бұрынғы жеңімпаздары мен жүлдегерлері бар. Олар өз тәжірибесін жас буынға үйретіп, оқушыларды халықаралық жарыстарға жүйелі түрде дайындайды, – деді Гүлия Нұрбаева.

Халықаралық олимпиадаға әр мемлекеттен бес оқушы және екі жетекші қатысады. Бұл талап олимпиаданың халықаралық ережесінде белгіленген. Ұйымдастырушы ел әр құраманың екі жетекшісінің шығынын көтереді, ал жетекшілер саны көбейген жағдайда қосымша қаржыландыру қажет болады. Әсіресе, жарыс алыс мемлекетте ұйымдастырылған кезде жол шығындары едәуір артады. Сондықтан Қазақстан құрамасы да халықаралық талапқа сәйкес екі жетекшімен қатысады. Сонымен бірге тәжірибе жинақтап, жаңа буын мамандарын қалыптастыру мақсатында жас жаттықтырушылардың да бұл жұмысқа біртіндеп тартылуына мән беріледі.

тыру мақсатында жас жаттықтырушылардың да бұл жұмысқа біртіндеп тартылуына мән беріледі.

– Ұлттық құрамаға іріктеу бірнеше кезең бойынша жүргізіледі. Оқушылар физика пәнінен олимпиадаға 7-сыныптан бастап қатысады. Ал 9-сыныптан бастап республикалық олимпиадада бақ сынайды. Жыл сайын республикалық олимпиаданың қорытындысы бойынша ең үздік он бес оқушы ұлттық құраманың резервіне қабылданады. Бұл сан халықаралық олимпиаданың талаптарына сәйкес белгіленген. Өйткені бес адамнан тұратын негізгі құрамға үш есе көп резерв дайындалады.

Іріктелген оқушылар жыл бойы бірнеше кезеңнен тұратын оқу-жаттығу жиындарына қатысады. Желтоқсан айындағы алғашқы жиында олардың дайындық деңгейі бірнеше емтихан арқылы бағаланып, бастапқы рейтинг қалыптастырылады. Бұдан кейін қатысушылар дәстүрлі Жәутіков олимпиадасында өнер көрсетеді. Оның нәтижелері де жалпы рейтингке енгізіледі. Сонымен қатар келесі жылғы республикалық олимпиаданың қорытындылары есепке алынады.

Осы көрсеткіштердің негізінде Азия физика олимпиадасына қатысатын сегіз оқушы анықталады. Азия олимпиадасынан кейін рейтинг қайта жаңартылып, ең жоғары нәтиже көрсеткен бес оқушы Халықаралық физика олимпиадасына жолдама алады. Ал келесі бес оқушы Еуропалық физика олимпиадасына қатысады. Әр халықаралық жарыстың алдында арнайы оқу-жаттығу жиындары ұйымдастырылып, оқушылар теориялық және эксперименттік дайындықтан өтеді.

Мұндай көпестатылы жүйе ұлттық құраманың ең мықты оқушылардан жасақталуына мүмкіндік береді. Іріктеу барысында әр кезеңнің нәтижесі есепке алынады, сондықтан құрамға тек белгілі бір жарыста емес, ұзақ уақыт бойы тұрақты жоғары нәтиже көрсеткен оқушылар енеді.

Әлемнің жетекші университеттері де халықаралық олимпиада жеңімпаздарына ерекше қызығушылық танытады. Көптеген оқу орны олардың олимпиададағы нәтижелеріне сүйене отырып, оқуға шақырып, грант ұсынады. Биылғы құраманың мектеп бітіруші мүшелерінің басым бөлігі әлемдік деңгейдегі университеттерден шақырту алды. Олардың әрқайсысы өз болашағына сәйкес жоғары оқу орнын өздері таңдайды. Ал мектепте оқуын жалғастырып жатқан оқушылар келесі жылы да ұлттық құраманың іріктеуінен өтіп, халықаралық олимпиадаларда ел намысын қорғауға мүмкіндік алады, – деді ұлттық құрама команданың жаттықтырушысы Гүлия Нұрбаева.



Ілияс ҚАЗЫМБЕК,
алтын медаль иегері:

ОЛИМПИАДАҒА ЖЫЛДАР БОЙЫ ДАЙЫНДАЛДЫМ

Ғылымға барар жол – ауыр да соқтықпалы соқпақ. Олимпиадаға дайындық барысы жасөспірімді төзімділікке, термірдей тәртіпке және күйзеліске төтеп беруге баулиды. Күніне бірнеше сағат бойы күрделі физикалық есептермен бетпе-бет келу, жеңілістің ащы дәмін татып, одан сабақ ала білу баланың мінезін шыңдап, оны тұлға ретінде қалыптастырады.

Алтын медаль арқаалаған бес жеңімпаздың бірі – Астана қаласындағы Spectrum International School мектебінің 12-сынып оқушысы Ілияс Қазымбек. Олимпиадаға

алтыншы сыныптан бастап дайындалған жас өреннің айтары көп.

– 6-сыныптан бастап «Пифагор» математикалық үйірмесіне қатыстым. Бұл үйірме математикалық ойлау қабілетімді дамытуға үлкен ықпал етті. Ал 7-9 сыныпта физика бойынша олимпиадаға дайындалуыма «Квадрат» орталығы ерекше көмектесті. Бұл орталық дәл осы кезеңде математика, физика және бағдарламалау бағытында дайындалатын оқушылар үшін өте тиімді орта болды.

Дегенмен олимпиададағы жетістікке әсер ететін ең маңызды факторлардың бірі – айналаң, араласатын ортан. Бір мақсатқа ұмтылған, бірге дайындалатын достардың болуы адамды үнемі алға жетелейді. Осындай орта өзіңді дамытуға үлкен мотивация береді.

Халықаралық олимпиадаға жолдама алу, әрине, өте қуанышты жайт. Бірақ бұл – бір сәттік жетістік емес. Оның артында бірнеше жылдық жүйелі еңбек жатыр. Сондықтан ең үлкен ләззат марапат алған сәттен емес, күн сайын өзіңнің өсіп келе жатқаныңды сезінуден басталады.

Олимпиадаға дайындалатын оқушылар үшін негізгі оқулықтар мен есеп жинақтарының маңызы зор. Алғашқы кезеңде Іролов, Овчинкин, Себухин сияқты авторлардың еңбектерін меңгеру жеткілікті. Кейін дайындық деңгейі артқан сайын шетелдік әдебиеттерге көшкен жөн. Мен Дэвид Мориннің кітаптарын, сондай-ақ халықаралық олимпиада жүлдегері Кевин Чжоудың ұсынымдарын жиі пайдаландым. Оның GitHub платформасында физика мен математика бойынша кітаптар, оқу материалдары және дайындыққа арналған пайдалы кеңестер жинақталған. Материалдардың басым бөлігі ағылшын тілінде болғанымен, олимпиадалық деңгейге жетуді мақсат еткен оқушылар үшін өте құнды ресурс.

Меніңше, олимпиадаға дайындықтағы ең үлкен қателік – материалды жаттап алуға тырысу. Формуланы жаттау жеткіліксіз, оның қалай жұмыс істейтінін, қайдан шығатынын түсіну маңызды. Сонда ғана алған білімді жаңа есептерде қолдана аласың.

Өз тәжірибемде бір қағиданы ұстандым. Уақытымның шамамен 80 пайызын өзіме қызық тақырыптарды оқуға арнадым, ал қалған 20 пайызын олимпиадаға міндетті материалдарды меңгеруге жұмсадым. Осындай тәсіл дайындыққа деген қызығушылықты жоғалтпауға көмектесті.

Кітап оқудан бөлек, дәрістер тыңдау да маған өте пайдалы болды. Әдетте, алдымен бейнедәрісті қарап, кейін сол тақырыпты кітаптан қайталап шығатынымын. Бұл ақпаратты жақсырақ меңгеруге мүмкіндік берді.

Халықаралық физика олимпиадасына қатысу мен үшін үлкен мәртебе болды. Әлемнің түпкір-түпкірінен келген дарынды оқушылармен бір командада өнер көрсету бұрын қол жетпейтін арман сияқты көрінетін. Сондықтан мұндай ортада Қазақстанның атынан шығу ерекше мәртебе дер едім.

Биылғы олимпиада тапсырмаларының форматы Қазақстандағы республикалық олимпиадаға біршама ұқсас болды. Бұл біз үшін тиімді факторлардың бірі еді. Сонымен қатар халықаралық олимпиада қарсаңындағы дайындықтың да пайдасы зор болды. Бізді халықаралық олимпиада жүлдегері Әмір Пшенбаев дайындады. Ол тек есеп шығаруды үйретіп қана қойған жоқ. Эксперименттік құрылғыларды әзірлеп, сапалы оқу-жаттығу жиындарын ұйымдастырды. Сонымен бірге спортпен шұғылдану, дұрыс тамақтану, уақытты тиімді пайдалану, өз жұмысында талдау сияқты дағдыларды қалыптастыруға ерекше көңіл бөлді. Осындай жан-жақты дайындық халықаралық жарыста маңызды рөл атқарды.

Физика олимпиадасында табысқа жетуіңіз негізгі шарттарының бірі – математиканы терең меңгеру. Себебі олимпиадалық есептерді қысқа уақыт ішінде дәл әрі жылдам шығару қажет. Физикадан теориялық білім маңызды болғанымен, есептерді тиімді шешу көбіне математикалық дайындыққа байланысты. Сондықтан физиканы бірге математиканы қатар дамыту өте маңызды.

Өзге пәндерге келсек, әр оқушының қызығушылығы әртүрлі. Мен математика мен физиканы қатар алып жүрген көптеген дарынды оқушыны білсем. Сонымен қатар физиканы информатикамен немесе биологиямен ұштастыратын қатысушылар да аз емес. Өзім де кезінде 15 жасқа дейінгі оқушыларға арналған халықаралық жаратылыстану олимпиадасына қатысқанмын.

Алдағы уақытта «Болашақ» бағдарламасының мүмкіндігін пайдалануды ойлап отырмын. Сонымен бірге шетелдік университеттерге де құжат тапсырамын. Қазір ғылыммен айналысқысы келетін жастар үшін әлемнің жетекші университеттері үлкен мүмкіндік береді. Дегенмен Қазақстандағы Nazarbayev университеті де сапалы білім мен ғылымды ұштастырған жоғары оқу орындарының бірі деп есептеймін, – деп ойымен бөлісті Ілия Қазымбек.

Халықаралық олимпиада жеңімпаздарына мемлекет тарапынан бірқатар қолдау көрсетіледі. Соның бірі «Болашақ» бағдарламасы аясында бакалавриат деңгейінде білім алу мүмкіндігі. Одан бөлек, шетелдік жоғары оқу орындарынан да шақырту алады.

Тарихқа қарасақ, халықаралық олимпиада жеңімпаздарының көпшілігі – кейін Нобель сыйлығының лауреаттары, ірі технологиялық компаниялардың негізін қалаушылар немесе әлемді өзгерткен жаңалықтардың авторлары. Сондықтан олимпиада осындай таланттарға үлкен ғылымға жол ашатын трамплин рөлін атқарады десек, артық айтқандық емес.

Арайлым БИМЕНДИЕВА

«СТОП-КРЕДИТ»: АЛАЯҚТАРҒА ТОСҚАУЫЛ ҚОЯТЫН ТЕТІК

ЦИФРЛЫҚ БАНК ҚЫЗМЕТТЕРІ КӨП ШАРУАНЫ ЖЕҢІЛДІТКЕНІМЕН, АЛАЯҚТАРҒА ДА БІРШАМА МҮМКІНДІК АШТЫ. ҚҰЛЫМСЫҚЕРГЕ БҰРЫНҒЫДАЙ ҚАЛТА НЕ ӘОИЯН ТОРҰБЫЛАУДЫҢ ҚАЖЕТІ ЖОҚ, ТЕЛЕФОН ШАЛЫП, ӨЗІН БАНК ҚЫЗМЕТКЕРІ, ҚҰҚЫҚ ҚОРҒАУ ОРГАНЫНЫҢ ӨКІЛІ НЕМЕСЕ БАЙЛАНЫС ОПЕРАТОРЫ ДЕП ТАНЫСТЫРСА, ЖЕТІП ЖАТЫР. АДАМДЫ АСЫҚТЫРЫП, ҚОРҚЫТЫП НЕМЕСЕ «АҚШАҢЫЗДЫ САҚТАП ҚАЛАМЫЗ» ДЕП СЕНДІРГЕН СОН, ЖЕКЕ ДЕРЕКТЕРІН, SMS-КОДЫН АЛУҒА ТЫРЫСАДЫ. КЕЙ ЖАҒДАЙДА АЗАМАТТЫҢ ТЕЛЕФОНЫНА ҚАШЫҚТАН ҚОСЫЛЫП, ОНЫҢ АТЫНА НЕСИЕ РӘСІМДЕЙДІ.

Мәселенің ауқымын ресми статистика да көрсетеді. Ішкі істер министрлігінің дерегінше, 2025 жылы ел аумағында алаяқтардың 84,5 миллион қонқырауы бұғатталған. Сондай-ақ жалған қоңыраулар ұйымдастырған 13 орталықтың қызметі тоқтатылған.

Осындай қауіпке қарсы енгізілген қарапайым құралдың бірі «Стоп-кредит» қызметі болып отыр. Оның ресми

атауы «Банк қарыздары мен микрокредит алуудан ерікті түрде бас тарту». Қызметті қосқан азамат өзінің атына банк несие мен микрокредит рәсімдеуге алдын ала тыйым салады. Бұл, әсіресе, қазір қарыз алуды жоспарламайтын, жеке деректеріңіз бөтен адамның қолына түсуінен қауіптенетін немесе егде жастағы туыстарының қауіпсіздігіне алаңдатын адамдарға тапсырмас тетік.

Бұл тетікті eGov.kz порталы арқылы іске қосуға болады. Ол үшін жеке кабинетке кіріп, «Қызметтер» бөлімінен банктен қарыз және микрокредит алуудан өз еркіңмен бас тарту қызметін таңдау қажет. Электрондық өтініш толтырылып, ЭЦҚ арқылы расталады. Нәтижесі «Қызметтерді алу тарихы» бөлімінде көрінеді.

E-gov Mobile қосымшасында да тыйымды бірнеше қадаммен қосуға болады. Басты беттегі танымал қызметтер арасынан «Қарыз бен микрокредиттен бас тарту» қызметін таңдап, қажет деректерді толтыру және әрекетті электрондық қолтаңба арқылы растау жеткілікті.

Қызмет іске қосылғаннан кейін азаматтың кредит тарихында қарыз алуға тыйым салынғаны туралы белгі пайда болады. Банк немесе микроқаржы ұйымы несие өтінімін қараған кезде кредиттік биродан осы ақпаратты көреді және қарыз беруден бас тартуға тиіс.



Ең маңыздысы, тыйым салынған кезеңде азаматтың келісімсіз несие рәсімделсе, мұндай берешек өз күшін жояды. Қаржы ұйымдарына бұл талап 2024 жылғы 1 қыркүйектен бастап қойылды.

Қызметке деген сұраныс жоғары. Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігінің дерегінше, 2026 жылғы 1 маусымға дейін «Стоп-кредит» сервисі 6,3 миллион рет пайдаланылған. Бұл көрсеткіш жалпы адам санын білдірмейді, өйткені азамат тыйымды алып тастап, кейін

қайта қоса алады. Дегенмен қызметтің кеңінен қолданылуы қоғамда бөтен адамның атына қарыз алуудан жоғары екенін көрсетеді.

Алайда «Стоп-кредитті» барлық алаяқтықтан қорғайтын әмбебап қалқан деп қабылдауға болмайды. Тыйым кредит бюролардың деректерін пайдаланатын банктер мен микроқаржы ұйымдарына қатынады. Ал ломбардтарға және қарыз алушыны бағалау кезінде кредит бюросына жүтінбейтін өзге ұйымдарға бұл ереже жүрмейді. Азамат кейін несие алғысы келсе, қызметтің күшін кез келген уақытта өзі тоқтата алады.

Қауіпсіздікті күшейту үшін кредит тарихын да үнемі тексеріп отырған жөн. Еліміздің әрбір азаматы жылына бір рет өзінің жеке кредит есебін текіні алады. Есептен өзі рәсімдемеген қарызды немесе күмәнді өзгерісті көрсе, банкке, микроқаржы ұйымына және құқық қорғау органдарына дереу хабарласуы қажет.

Алаяқтар технологияны өзгерткенімен, олардың негізгі тәсілі сол күйінде қалады. Олар адамды абырғатып, ойлануға уақыт бермеуге тырысады. Сондықтан бейтаныс адамға SMS-кодты, карта деректерін, күпиясөзді және жеке құжаттың көшірмесін жіберуге болмайды. Телефонға қашықтан басқару бағдарламасын орнатуға да келіспеген жөн.

Ал қарыз қажет болмаса, «Стоп-кредитті» алдын ала қосып қою – көп уақытты алмайтын, бірақ зор шығын мен қауіптің алдын алатын қадам.

Д. ЖАНАТҚЫЗЫ

Ойнап та үйрен, ойлап та үйрен



АҚШАНЫ ОРНЫМЕН ЖҰМСАУ ҚАЗІР ЕҢ ҚАЖЕТ ДАҒДЫҒА АЙНАЛДЫ. АЛ ҚАЙ ДАҒДЫНЫ БОЛМАСЫН ЖАСТАЙ БОЙҒА СІңІРУ ЖАҚСЫРАҚ НӘТИЖЕГЕ ЖОЛ БАСТАЙТЫНЫ БЕЛГІЛІ.

Осыған байланысты балалардың қаржылық сауатын жақсартып, бағыт-бағдар беріп, жеке капиталдың әліппесін үйрететін бастамалар қолға алына бастады. Бұл ретте білім беру ұйымдарында түрлі жобалар жүзеге асып жатыр, осылайша жас ұрпаққа ақшаны дұрыс басқару мәдениетін ерте жастан қалыптастыруға басымдық беріліп отыр.

АҚША УСТАУДЫ ҮЙРЕТЕТІН МУЛЬТФИЛЬМ

Жақында Ұлттық Банк пен Оқу-ағарту министрлігінің «Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығы балаларға арналған «Қаржы әлемі» атты анимациялық фильм түсірді. «Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығы ресми сұрағымызға жолдаған жауабында жоба арқылы оқушыларға ақша туралы күрделі ұғымдарды жеңіл, түсінікті әрі қызықты форматта жеткізу көзделгенін айтты.

– «Қаржы әлемі» – балалардың қаржылық сауатын жақсартуға арналған, «Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығы мен Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі бірлесіп әзірлеген заманауи білім беру анимациялық сериалы. Жоба арқылы балалар мен жасөспірімдерге қаржы негіздерін үйретуді, ақшаны жауапкершілікпен ұстау мәдениетін қалыптастыруды және күнделікті өмірде дұрыс қаржылық шешім қабылдауға баулуды көздедік, – деп жауап берді Ұлттық орталық мамандары.

«Қаржы әлемі» мультсериалы 12 бөлімнен тұрады. Оқиға орман қалашығында өмір сүретін мектеп оқушыларының айналасында өрбиді. Барыс, Арқар, Құлан, Сілеусін, Тиін, Сұртышқан, Кірпі секілді кейіпкерлер арқылы балалар күнделікті өмірде кездесетін қарапайым қаржылық жағдайлармен танысады.

– Мультсериалды әзірлеуге педагогикалық жобалау мен білім беру бағдарламаларын әзірлеу саласында мол тәжірибесі бар «Өрлеу» орталығының әдіскерлері мен Ұлттық Банк мамандары қатысты. Мұндай ынтымақтастық заманауи педагогикалық тәсілдерді қаржы саласындағы кәсіби сапартамамен ұштастырып, мектеп жасындағы балалардың жас ерекшеліктеріне сай сапалы білім беру өнімін жасауға мүмкіндік берді, – деп түсіндірді Ұлттық орталықтың баспасөз қызметі.

Әр бөлімде ақшаны орнымен жұмсау, шын қажет нәрсе мен жай қызығуды ажырату, ақша жинау, шығынды жоспарлау, еңбек ету арқылы табыс табу сияқты маңызды дағдылар түсіндіріледі. Кейіпкерлердің басынан өтетін оқиғалар арқы-

лы мінсез-құлық сияқты тақырыптармен танысады.

Мультсериалда қауіпсіздік мәселесіне де ерекше назар аударылады. Балаларға қаржы алаяқтарынан, күмәнді ұсыныстардан және қаржы пирамидаларынан сақтану жолдары қарапайым тілмен түсіндіріледі. Мұндай тақырыптардың анимациялық форматта берілуі оқушылардың ақпаратты жеңіл қабылдауына мүмкіндік береді.

Ұлттық орталықтың мәліметінше, мультсериалдың басты ерекшелігі – тәжірибеге негізделгенінде. Қаржы терминдерін жай ғана түсіндірудің орнына кейіпкерлер түрлі жағдайларды талдап, не істеуге болатынын қарастырады, шешімдерінің салдары қандай болуы мүмкін екенін бағалайды және саналы түрде таңдау жасайды. Мұндай формат оқушылардың сыни ойлауын, қаржылық жауапкершілігін, жоспарлау қабілетін және негізді шешім қабылдау дағдыларын дамытуға ықпал етеді.

Сценарий жазуға қаржы және білім беру саласының мамандары қатысып, мазмұны бала жасына сай, тәрбиелік әрі танымдық болуына мән берілген.



– Сериалды жасау барысында әдістемелік құрамдас бөлікке ерекше көңіл бөлінді. Сценариймен әдіскерлер, педагогтер және қаржы саласының мамандары бірлесіп жұмыс істеді, бұл әр бөлімді тек қызықты ғана емес, сонымен бірге білім беру мақсаттарына сай етуге мүмкіндік берді. Барлық сюжет желілері оларды сабақта, сабақтан тыс іс-шараларда және отбасылық көрілім кезінде кейінгі талқылаумен бірге пайдалануға болатындай етіп құрылған, – дейді «Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығы мамандары.

Олардың айтуынша, қаржылық сауатты мектеп жасынан қалыптастыру өте маңызды. Себебі бала ақшаның құнын, еңбектің

лына айналдырып отыр. Мультсериалдың «Балапан» телеарнасынан көрсетілуі сапалы контентті халыққа кеңінен таратып, бала мен ата-ана арасында қаржылық сауатты насихаттауға, сондай-ақ білім беру жүйесі, отбасы және қаржы институттары арасындағы байланысты нығайтуға ықпал етеді деген сенім бар.

ОЗАТЫНДАР ОЙНАЙТЫН ОЙЫН

Ұлттық Банк пен Оқу-ағарту министрлігі қолға алған тағы бір бастама – BarsIQ ойыны. Бұл білім беру тренажер-ойыны балаларға қаржы әлемін қызықты әрі түсінікті жолмен таныстырады. Бұл ойынның басты ерекшелігі, ол қаржылық сауатты құрғақ ереже немесе күрделі термин ретінде емес, өмірде кездесетін нақты жағдайлар арқылы үйретеді.

Ойынды ойнап отырған бала басты кейіпкермен бірге арнайы карта бойынша алға жылжиды. Карта 15 тақырыптан тұрады. Әр аймақ жеке қаржы тақырыбына арналған. Балалар отбасы бюджетін жоспарлау, кіріс пен шығысты ажырату, жинақ жасау, қажет пен қалауды салыстыру, инвестиция туралы алғашқы түсінік қалыптастыру, цифрлық төлемдер және қаржы алаяқтарынан қорғану секілді маңызды ұғымдармен танысады.

Әр деңгейде 5 қысқаша сұрақ немесе шағын тапсырма беріледі. Дұрыс жауап берген ойыншы IQ ұпайларын жинайды және келесі кезеңге өтеді. Мақсат тек барлық тапсырманы орындау емес, ең бастысы, дұрыс ойлануды үйрену. Бала әр жауап арқылы белгілі бір жағдайды талдайды, таңдау жасайды және өз шешімінің нәтижесін көреді.

Мұндай форматтың балалар үшін пайдасы зор. Себебі ойын арқылы берілген білім есте жақсы сақталады. Оқушы дайын ақпаратты жаттап алмайды, өзі әрекет етеді. Ол қателесуі мүмкін, қайта ойланады, дұрыс шешім іздейді. Осы арқылы балада сыни ойлау, жоспарлау және жауапкершілік дағдылары қалыптасады.

Қазіргі балалар цифрлық ортада өсіп келеді. Олар ақпаратты ойын, бейне, интерактивті тапсырма арқылы тез қабылдайды. Сондықтан білім беру тәсілдері де заманға сай болуы керек. Егер компьютерлік ойын дұрыс мазмұнмен жасалса, ол баланың уақытын алатын бос ермек емес, керісінше, пайдалы оқу құралына айналады.

Сондай-ақ қазір интернетте балалар мен жасөспірімдерге түрлі күмәнді ұсыныс



айтатын алаяқтар көп. Жалған ұтыс, оңай табыс, тез байып кету туралы жарнама, белгісіз сілтемелер мен алаяқтық тәсілдер кез келген адамды шатастыруы мүмкін. Сондықтан бала мұндай қауіптерді ерте жастан түсінгені дұрыс.

BarsIQ осы тақырыптарды балаға ойын түрінде, жеңіл жеткізеді. Кейіпкердің басынан өтетін оқиғалар арқылы оқушы ненің дұрыс, ненің қауіпті екенін өзі байқайды. Бұл тәсіл баланың есте сақтауына да, өмірде қолдануына да ыңғайлы.

Мұндай ойындар мұғалімдер үшін де, ата-аналар үшін де пайдалы көмекші құрал бола алады. Сабақта белгілі бір тақырып түсіндірілгеннен кейін, BarsIQ арқылы оны бекітуге болады. Ал үйде ата-ана баласымен бірге ойнап, ақша, еңбек, үнемдеу және жауапкершілік туралы ашық әңгіме айта алады.

Қорыта айтқанда, BarsIQ – балаларға қаржы негіздерін заманауи әрі түсінікті форматта үйрететін пайдалы жоба. Ол жас ұрпақты ақшаны ұқытпен ұстауға, өз таңдауына жауапкершілік алуға және болашақта қаржылай сауатты азамат болуға баулиды.

P.S. ...

Қаржылық сауат бір күнде қалыптаспайды. Ол отбасындағы тәрбие, мектептегі білім мен күнделікті тәжірибе арқылы біртіндеп дамитын дағды екенін қаперде ұстаған маңызды. Бала ақшаның еңбектен келетінін, оны оңды-солды жұмсау қиындыққа тап қылатынын, ал саналы таңдау болашаққа жол ашатынын ерте жастан ұғынса, болашақта көп нәрседен ұтары сөзсіз.

Д. ЖАНАТҚЫЗЫ

«СЕТ-ДЖЕТТИНГ»

ЕЛ ТУРИЗМІНЕ ҚАЛАЙ ӘСЕР ЕТПЕК?

Дәстүрлі туристік буклеттер мен ресми көрмелердің заманы өтті ме? Бұлай дейтініміз, бүгінде елдің туристік әлеуетін танытудың ең қуатты құралы – визуалды өнер мен әлеуметтік желі. Дәл қазір еліміз осы екі бағытта айрықша көзге түсіп келеді. Бұған әлемдік кино аңызды Джеки Чанның Маңғыстау мен Алматы облыстарында жаңа туындысын түсіруі мен аудиториясы миллиондаған шетелдік топ-блогердің Ұлы даланы шарлауын мысал етсек болады. Бұл оқиғалар елдің туристік индустриясына қандай серпін береді және заманауи туризмдегі бұл трендтің маңызы қандай? Сараптап көрейік.



Бүгінде әлемдік туризм индустриясында жаңа тренд үстемдік құрып тұр. Ол – «сет-джеттинг» (set-jetting), яғни сүйікті фильмің, сериалың немесе шоуың түсірілген шынайы локацияларға арнайы саяхаттау. Көрермен тек экрандағы ғажайып дүниесмен шектеліп қалғысы келмейді; ол сол кадрдың ішіне еніп, кейіпкерлер жүрген жолмен жүзуді, сол ауаны жұтуды армандайды. Мысал керек пе?! Осы «сет-джеттинг» трендінің ең жарқын әрі оқулыққа енетін классикалық мысалы – Қытайдағы Чжанцзяцзе ұлттық паркі. Джеймс Кэмеронның 2009 жылы жарық көрген, әлемдік кинематограф тарихында ең көп касса жинаған «Аватар» фильміндегі Пандора планетасының аспанда қалқып тұрған «Аллилуйя» таулары есіңізде болар? Осы таңғажайып визуалды бейнелің негізгі прототипі дәл осы Чжанцзяцзедегі биік тас бағаналар мен күздар еді. Фильм шыққаннан кейін Қытай билігі өте жылдам әрі прагматикалық қадам жасады. Мысалы, 2010 жылы парктегі биіктігі 1080 метрлік әйлілі «Оңтүстік аспан бағанасы» (Southern Sky Column) ресми түрде «Аватар Аллилуйя тауы» деп өзгертілді. Бұл шешім әлемдік БАҚ-тың назарын аударып, парктің танымалдылығын заңғар биікке көтерді. Фильм шыққаннан кейінгі алғашқы жылдардың өзінде-ақ бұл аймаққа келетін шетелдік туристер саны жүздеген пайызға өсті.

Туристер ағынын қабылдау үшін Қытай билігі әлемдегі ең биік ашық лифт – «Байлонг лифті» салып, шыны көпірлер мен арнайы аспалы жолдар желісін құрды. «Аватар» фильмі Қытайдың бір провинциясындағы беймәлім табиғат паркін әлемдік туризмнің Меккесіне айналдырды. Бұл – киноның туризмді трансформациялау күшінің тікелей дәлелі.

«Сет-джеттинг» сиқырын тек Қытай ғана емес, басқа да көптеген ел тіпті пайдаланып отыр. Мәселен, «Сақиналар әміршісі» атты танымал трилогияны баршаныз көрген боларсыздар?! Питер Джексонның трилогиясынан кейін Жаңа Зеландия елдегі Хоббитон ауылы мемлекеттің басты визит картасына айналды. Мемлекеттік статистика мәліметтеріне сүйенсек, Жаңа Зеландияға келетін әрбір бесінші турист өз сапарының басты себебі ретінде осы фильмің локацияларын көруді атайды. Ал Хорватия не? «Тақтар ойыны» атты танымал сериалдан әсер алмаған көрермен жоқ шығар, сірә. Дубровниктің ескі қаласы сериалдағы «Корольдік аймақ» ретінде көрсетілгеннен кейін, қалаға келетін туристер саны геометриялық прогрессиямен өсті. Бұл тіпті қаланың тарихи бөлігіне салмақ түсіріп, «туризм ауыртпалығы» мәселесін тудырды. Бұл тақырыпты неге көтеріп отырмыз? Себебі әлемдік кино аңызды Джеки Чанның бас рөліндегі қулыттық франшиза – «Құдайдың сауаты: Ультиматум» фильмінің түсірілімі дәл қазір елімізде жүріп жатыр. Бұл ел имиджі үшін зор жеңіс екені белгілі.

БОЗЖЫРА КЕЛЕСІ «ПАНДОРА» БОЛА АЛА МА?

Фильмнің түсірілімі Маңғыстау және Алматы облыстарында жүріп жатыр. Бұл табиғи көркем орындарды Джеки Чан 2025 жылдың соңында Қазақстанға жасаған сапары кезінде өзі таңдаған. Жобаның бастамашылары – Solem Entertainment және Adal Investments. Фильмнің тұсаукесері 2027 жылдың ақпан айына жоспарланған. Ал енді, Қазақстан бұл мүмкіндікті қалай пайдалануы керек?

Маңғыстаудың Бозжыра шатқалы өзінің «ғарыштық» ландшафтымен ерекшеленеді. Егер бұл сұлулық әлем-

дік деңгейдегі экшн-фильмде дұрыс ракурста, заманауи эффекттермен көрсетілсе, Бозжыра шетелдік саяхатшылар үшін Қытайдың Чжанцзяцзесі сияқты тартылыс күшіне айналуы әбден мүмкін. Сондықтан фильм прокатқа шыққаннан кейін түсірілім өткен орындарда арнайы ақпараттық белгілер, фотоаймақтар орнатып, кино-турлар құру қажеттігі сезіледі. Туристік операторлар арқылы «Джеки Чанның ізімен» немесе «Құдайдың сауаты: Маңғыстау құпиялары» атты арнайы маршруттар әзірлесе, тіпті, ғажап. Қытайдың Чжанцзяцзе тәжірибесін сабақ ала отырып, Маңғыстаудың нәзік экзотикасын бүлдіріп алмайтындай, жүйелі туризм инфрақұрылымын дамыту да басты мәселе.

ӘЛЕМДІК БЛОГЕРЛЕР ҚАЗАҚСТАНҒА ШАҚЫРАДЫ

Егер кино ұзақмерзімді және стратегиялық әсер беретін құрал болса, тревел блогерлер – дәл қазір нәтиже беретін нағыз «жедел жәрдем». Жуырда саяхатшы блогер Дастан Мұхамедқаримнің шақыруымен әлемге танымал TikTok және YouTube жұлдыздары Қазақстанға келіп, елдің көрікті жерлерін аралап, арнайы контент түсірген еді. Олардың қатарында иорданиялық танымал тревел-блогер Джо Хаттаб және америкалық контент-мейкер Джошуа Платильеро бар. Джо Хаттабтың YouTube арнасын 20 миллионнан астам адам қарайды. Ал Джошуа Платильеро TikTok пен Instagram желілерінде әлемнің ең қызықты орындары туралы контентпен танымал. Қазір блогерлер өз елдеріне қайтып кеткен. Олардың түсірген видеолары әлеуметтік желілерде кең тарап, Қазақстанның туристік әлеуетін танытуға ықпал еткені айтылады. Бұл сапардың ең маңызды жеңісі – бұрын барған жерлерінің нақты координаталарын жасырын ұстайтын блогерлердің Қазақстанда геолокацияны ашық белгілеп, елдің атын атап жариялауы. Бұл оның миллиондаған оқырманының қарағанда Қазақстанды іздеуге тікелей түрткі болды.

Желіде бұл сапарға «Қазақстан визит картасына айналды. Мемлекеттік статистика мәліметтеріне сүйенсек, бұл инвестицияның қайтарымы өте жоғары. Мұндай деңгейдегі блогерлердің миллиондаған қаралымы бар бір видеоосының жарнамалық бағасы жүздеген мың доллар тұрады. Олардың өз еркімен жасаған шынайы контенті кез келген мемлекеттік ресми роликке қарағанда сенімдірек қабылданады. Көрермен блогермен бірге Қайыңдының мұздай суына сүңгіп, Бозжыраның аптабын сезінгендей болады. Бұл шешім қабылдауға, яғни билет сатып алуға тікелей әсер ететін психологиялық фактор.

Түйін:.....

Джеки Чан мен миллиондық блогерлер Қазақстанның есігін айқара ашып, әлемді шақырып жатыр. Ендігі мәселе – сол есіктен кірген қонақты қалай күтетінімізде. Ертең фильм шыққан соң, Бозжыра мен Қайыңдыға туристер ағылатыны сөзсіз. Бізде сол ағымды қабылдайтын эко-қонақүйлер, сапалы жолдар мен кәсіби гидтер дайын ба? Қалай десек те, Ұлы даланың ендігі тағдыры экрандағы кадрлар мен смартфондағы контенттің шынайы өмірдегі сапаға ұласуына тікелей байланысты.

Наурызбек САРША



лы балалар қаржының тек ақша санау емес, жауапкершілік, тәртіп және дұрыс шешім қабылдау мәдениеті екенін ұғынады.

QARJY ALEMİ-нің әр бөлімі балалар мен жасөспірімдер күнделікті өмірде кездесуі мүмкін жағдайларға негізделген жеке оқиға ретінде құрылған. Қызықты сюжеттер мен түсінікті мысалдар арқылы көрермендер жеке және отбасылық бюджет, кіріс пен шығыс, жинақ, банк өнімдері, қолма-қол емес төлемдер, қаржылық қауіпсіздік, цифрлық қаржылық сервистер, салықтар, инвестициялар және жауапты қаржылық

қадірін және таңдау жасаудың жауапкершілігін ерте түсінсе, болашақта жеке қаржысын тиімді басқара алатын болады.

«Қаржы әлемі» мультсериалы осы бағыттағы пайдалы құралдың бірі болмақ. Ол балаларға қаржы негіздерін үйретіп қана қоймай, ата-аналар мен мұғалімдерге де күнделікті өмірде ақшаны дұрыс пайдалану тақырыбын түсіндіруге көмектеседі.

Заманауи анимация, түсінікті тіл мен тәжірибеге негізделген мазмұнның үйлесімі QARJY ALEMİ-н жас ұрпақтың қаржылық мәдениетін қалыптастырудың тиімді құра-

● МЕМЛЕКЕТТІК СЫЙЛЫҚҚА ҰСЫНЫЛҒАН ШЫҒАРМАЛАР

ТЕАТР – ХАЛЫҚТЫҢ ТАРИХИ ЖАДЫН ЖАНҒЫРТЫП, ҰЛТТЫҢ РУХАНИ ТАМЫРЫН ТІРЛЕТІН ҚАСИЕТТІ ӨНЕР. ӨЙТКЕНІ ТАРИХЫН ҰМЫТҚАН ХАЛЫҚТЫҢ БОЛАШАҒЫ ДА БҮЛДІР. ҰЛЫ ТҮЛҒАЛАРДЫ САХНА ТІЛІМЕН СӨЙЛЕТУ ТЕК КӨРКЕМДІК МІНДЕТ ЕМЕС, ҰЛТТЫҚ САНАНЫ ҚАЛЫПТАСТЫРАТЫН АЗАМАТТЫҚ МИССИЯ. СЕБЕБІ ОЛ ТАРИХИ ДЕРЕКТІ ҒАНА АЙТПАЙДЫ, ТАРИХИ ТҮСІНІКТІ ҚАЛЫПТАСТЫРАДЫ. САХНАДА ӨТКЕН КҮН ТІРІЛІП, БҮГІНГІ АДАМНЫҢ ЖҮРЕГІНЕ ҰЯЛАЙДЫ. ОСЫ ТҮРҮДАН КЕЛГЕНДЕ ҚАЛИБЕК ҚУАНЫШБАЕВ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ МУЗЫКАЛЫҚ ДРАМА ТЕАТРЫНЫҢ РЕЖИССЕРІ, ӨНЕРДЕГІ ӘРІПТЕСІМ БОЛАТ ҰЗАҚОВ САХНАЛАҒАН ДУМАН РАМАЗАННЫҢ «ЖОШЫ ХАН» ТАРИХИ ДРАМАСЫ – ТӘУЕЛСІЗ ҚАЗАҚСТАН ТЕАТР ӨНЕРІНДЕГІ ЕҢ ЕЛЕУЛІ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ЖЕТІСТІКТЕРДІҢ БІРІ.

Жошы бір әулеттің мұрагері ғана емес. Дешті Қыпшақ даласында жаңа мемлекеттік жүйенің негізін қалаған қайраткер. Оның есімі бүгінгі қазақ мемлекеттігінің тарихи тамырымен сабақтас ұғым. Сондықтан Жошы туралы шығарманы сахналалау өткенді дәріптеу ғана емес, бүгінгі елдіктің қайдан басталғанын көрсету, театр тілімен ұғындыру. Қалибек Қуанышбаев театры сахналаған «Жошы хан» тарихи драмасын мен осы түрғыдан қабылдадым.

Біз ұзақ уақыт бойы өз тарихымызды өзгенің көзімен оқып келдік. Кейде өз батырларымызды өзімізге қайта дәріптеуге, дәлелдеуге мәжбүр болдық. Әсіресе, Жошы хан тұлғасына қатысты жаңсақ пікірлердің қоғамдық санада орнығып қалғаны белгілі. Ал тәуелсіздік ұлттық санаға ғана емес, ұлттық өнерге де сілкініс әкеліп, жаңғыртып жаңартты, өзгертті. Театр тарихи тұлғаларды ұранның емес, шыңдықтың биігінен көрсетуге бет бұрды. Өйткені сахна жалғандықты кешірмейді. Театрдағы әрбір сөздің де, әрбір үнсіздіктің де өз шыңдығы болады. Ал бұл қойылым тарихи әділетті қалпына келтіруге, Жошы бейнесін мемлекетшіл тұлға, дала өркениетінің ірі қайраткері ретінде қайта тануға мүмкіндік берді. Бұл қойылымның ең үлкен жетістігі – тарихты саясаттың емес, өнердің тілімен сөйлетуінде. Тарихи тақырып сахнаға шыққанда ең үлкен қауіп бар. Ол – оқиғаны құр баяндауға айналдырып алу. Ондайда театр жалаң дәрістің құралына айналады. Ал «Жошы хан» спектаклінде тарихи дерек драмалық әрекетке айналған. Мұнда әрбір кейіпкердің өз ақиқаты, өз мұңы, өз трагедиясы бар.

Бұл спектакль тарихты қайта айту үшін емес, тарихтың мәнін қайта сезіндіру үшін қойылған.

Режиссер тарихи материалды көркемдік заңдылықпен ұштастырып, құрғақ көріністерге құрмай, адам жанының дра-



тек батыр немесе қолбасшы емес, ел тағдырын ойлаған мемлекет қайраткері ретінде көрінеді. Оның гуманистік ұстанымы, ұлыс тағдыры үшін алаңдауы, түркі жұртының бірлігі туралы ойлары бүгінгі көрерменге детікелей әсер етеді. Жас актердің бойынан табиғи мәдениет, сахналық ұстамдылық және кейіпкердің ішкі болмысын түсінуге деген үлкен талпыныс байқалады. Бұл рөл оның шығармашылық жолындағы маңызды белес екеніне күмән жоқ. Спектакльдің тағы бір үлкен жетістігі – актерлердің ансамбль ретінде жұмыс істеуі.

Тарихи спектакльдің көркемдік құндылығы тек сахнамен өлшенбейді. Ол қоғамға қандай ой айтты? Қандай сұрақ қойды? Қандай сезім қалдырды? Міне, мәселе осында. «Жошы хан» көрерменге біздің мемлекетіміздің тарихи кездейсоқ басталмағанын ұқтырады. Қазақ мемлекеттігінің тамыры тым тереңде жатқанын еске салады. Өнердің ең үлкен жетісі де осы шығар.

Қойылымның тұсаукесеріне Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаевтың арнайы келуі, спектакльге жоғары баға беруі – театр тарихындағы айтулы оқиға. Бұл – бір ғана қойылымға көрсетілген құрмет емес, ұлттық театрға, тарихи жадымызға, қазақ өнеріне берілген баға.

Бүгінде «Жошы хан» спектаклі Қазақстан театр өнеріндегі тарихи тақырыпқа арналған ең салмақты шығармалардың қатарынан лайықты орын алды деп сеніммен айтуға болады. Бұл спектакль ұлттық рухты көтеретін, тарихи танымды тереңдететін, мемлекетшілдік идеяны көркем өнер арқылы ұрпақ санасына сіңіретін тағылымды дүние.

Қойылымда драматургтің тарихи таным, режиссердің азаматтық ұстанымы, суретшінің талғамы, композитордың ұлттық болмысы және актерлердің жанкешті еңбегі бір арнаға тоғысқан. Осындай шығармалар ғана уақытпен бірге жасайды. Бүгінде «Жошы хан» тарихи драмасының Абай атындағы әдебиет пен өнер саласындағы Мемлекеттік сыйлыққа ұсынылуы – заңды құбылыс. Мен бұл қойылымды ұлттық театр өнерінің кейінгі жылдардағы ең ірі шығармашылық табыстарының бірі деп білемін. Сондықтан шығармашылық әбден лайық деп есептеймін. Бұл – бір спектакльдің ғана емес, тәуелсіз қазақ театрының тарихи жады мен көркемдік ойының жнісі. Өнерге берілген баға – ұлттың өзіне берген бағасы. «Жошы хан» сол биік бағадан көрінсін деген тілек білдіремін.

Нұрқанат ЖАҚЫПБАЙ,
Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері, Мемлекеттік сыйлықтың лауреаты

БІРЛІК БӘРІН ЖЕҢБЕК

АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫ БАЙҒАНИН АУДАНЫНЫҢ ОРТАЛЫҒЫ ҚАРАУЫЛКЕЛДІ АУЫЛЫН ЖАЙПАП ӨТКЕН ДАУЫЛ ЖҮЗДЕГЕН НЫСАНҒА ЗАҚЫМ КЕЛТІРДІ. ОБЛЫС БАСШЫСЫ АСХАТ ШАХАРОВ АПАТ БОЛҒАН КҮНІ ШҰҒЫЛ ЖИЫН ӨТКІЗІП, ТҮРҒЫНДАРДЫҢ ҚАУІПСІЗДІГІ МЕН ӘЛЕУМЕТТІК НЫСАНДАРДЫҢ ТЕЗ АРАДА ҚАЛПЫНА КЕЛТІРҮН ТАПСЫРҒАН ЕДІ. ҚАЗІР ҚАЙТА ҚАЛПЫНА КЕЛТІРУ ЖҰМЫСТАРЫ ҚАРҚЫНДЫ ЖҮРІП ЖАТЫР.

Арнайы құрылған комиссия Қарауылкелдіге барып, табиғи апаттың салдарын анықтау үшін дауыл қиратқан нысандарды толық аралап шықты. Тексеру нәтижесінде Байғанин ауданы бойынша 298 нысанның бүлінгені анықталып отыр. Оның 254-і – тұрғын үй, 14-і – әлеуметтік нысан, 24 кәсіпкерлік субъектісі мен 6 әкімшілік ғимарат.

Үйі тұруға жарамсыз болып қалған тұрғынның бірі Ақбаян Есенғұлдың айтуынша, облыс пен аудан басшылары тез арада әрекет етіп, дауылдың салдарын жоямыз деп уәде берген. «Халықтың басына түскен қиындық қой. Біреуді кінәлаудан аулақпыз. Тек атқарушы билік баспана мәселесін ыждағаттап шешіп берсе екен», – дейді ол.

Шілденің 9-ы күнгі дауылдың Байғанин ауданына нақты қанша шығын келтіргені әзір белгісіз. Оқиға орнында сарапшылар жұмыс істеп жатыр. Олар дауыл қиратқан немесе бүлдірген әр нысанның жағдайын бағалап, құжат әзірлейді. Бұл жұмыс шілденің соңына дейін аяқталуға тиіс.

ЕҢ МАҢЫЗДЫСЫ – АДАМДАРДЫҢ ЖАҒДАЙЫ

Дауылдан кейін бірден қауіпсіздік іс-шаралары қолға алынып, баспанасы тұруға жарамсыз болған отбасылар эвакуация пунктіне орналастырылды. Мектеп-интер-



нат ғимаратына алты отбасы уақытша қоныстанып, оларға жатын орын, балалардың ойын аймағы мен тұрмысқа қажет барлық жағдай жасалған.

Эвакуация орталығында тұрып жатқандардың бірі Марал Бекенова: «Үйім де, қорам да құлап қалды. Қатты қорқып кеттім. Ай-күннің аمانында баспанасыз қаламыз деп кім ойлаған? Шүкір, елдің ортасында отырмыз. Бәрі жан-жақтан қауапалап, көмек қолын созып жатыр» деді.

Ақтөбе әкімдігінің мәліметінше, апат болған күннің ертесінде-ақ Қарауылкелді ауылына ауызу толық берілген. Сол күні кешкілік жарық та қосылған. Бүгінде газ,

электр жарығы мен байланыс қызметі қалыпты режимде жұмыс істеп тұр. Дауыл кезінде құлап қалған байланыс мұнарасы қалпына келтіріліп жатыр.

Ақтөбе облысының әкімі Асхат Шахаров сарапшыларға шығын мөлшерін тез арада анықтап, бүлінген нысандарды ойдағыдай жөндеуді тапсырды.

– Барлық қажетті іс-шаралар уақытылы қабылданып, тұрғын үйлер мен зақымданған нысандар толық әрі тез арада қалпына келтірілуі тиіс. Зардап шеккен азаматтарға заңнамаға сәйкес толық көлемде көмек көрсетіледі, – деді өңір басшысы.

Ақтөбе облысының әкімі Асхат Шаха-

ровтың тапсырмасына сәйкес, дауыл қиратқан нысандар жылыту маусымы басталғанға дейін дайын болуы керек. Оған жұмсалатын қаржы бюджет есебінен бөлінеді.

БІЛІМ ОШАҚТАРЫ БІР АЙДА ЖӨНДЕЛДІ

Табиғи апат білім беру ұйымдарын да айналып өтпеді. Қатты дауыл тұрған күні білім саласына тиесілі 8 нысан бүлінген. Қ.Мұхамбетқалиұлы атындағы мектеп-гимназия, аудан орталығындағы №2 және №3 мектеп, Қарауылкелді орта мектебі мен «Шұғыла», «Шаттық», «Рауан» балабақшалары, Байғанин техникалық колледжінің терезелері сынып, шатыры, қабырғалары бүлінген.

Осыған байланысты Ақтөбе облыстық білім басқармасының басшысы Бүлбүл Күзембаева Байғанин ауданына барып, білім беру ұйымдарының жай-күйімен танысты. Қауылкелдідегі бірнеше мектеп, балабақша мен техникалық колледжде тексеру жүргізіліп, жөндеу жұмысының жоспары нақтыланды.

Мамандардың айтуынша, білім саласына тиесілі барлық нысан жаңа оқу жылы басталғанға дейін толық қалпына келтіріледі. Яғни, оқу процесіне залал келмеуі тиіс.

СПОРТШЫЛАРДЫҢ ЖАТТЫҒУЫ ТОҚТАМАЙДЫ

Дауыл Қарауылкелдідегі дене шынықтыру-сауықтыру кешенін де бүлдірген. Қазір арнайы комиссия шығын мөлшерін анықтап жатыр. Сараптама аяқталысымен кешен жөнделе бастайды.

Ғимараттың бүлінгеніне қарамастан спортшы балалар жаттығуын тоқтатпаған. Дене шынықтыру-сауықтыру кешенінде жаттығатын спортшылар уақытша өзге



спорт кешендеріне ауысқан. Ал жергілікті бассейнің жабылуына байланысты жаттығу жиыны Ақтөбе қаласындағы бассейн-дерде өтеді.

Бұл шешім жас спортшылардың дайындықтан қол үзбей, алдағы жарыстарына тыңғылықты дайындалуына мүмкіндік береді.

ТАБИҒАТ СЫНАҒЫ – БІРЛІК СЫНАЛАТЫН КЕЗЕҢ

Байғаниндегі төтенше оқиға мемлекеттік органдардың, мамандардың және жергілікті тұрғындардың үйлесімді әрекетінің қаншалықты маңызды екенін тағы бір рет көрсетті.

Байғанин халқы үшін бұл жай ғана табиғи апаттың салдарын жою емес, тұрғындардың тұрмысын қалпына келтіріп, жаңа оқу жылы мен алдағы жылыту маусымына дайындық жасау кезеңі.

Жанна КӨПЖАНОВА,
Ақтөбе

● ЖУЫРДА АСТАНАДА ОРТАЛЫҚ АЗИЯДАҒЫ БІРЕГЕЙ ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРЫНДАРЫНЫҢ БІРІ – ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ СПОРТ УНИВЕРСИТЕТІНІҢ РЕСМИ АШЫЛУ РӘСІМІ ӨТТІ. АШЫЛУЫНДА СӨЗ АЛҒАН БІРІККЕН КҮРЕС ӘЛЕМІ ҰЙЫМЫНЫҢ (UWW) ПРЕЗИДЕНТІ НЕНАД ЛАЛОВИЧ, ХАЛЫҚАРАЛЫҚ КИБЕРСПОРТ ФЕДЕРАЦИЯСЫНЫҢ (IESF) ПРЕЗИДЕНТІ ВЛАД МАРИНЕСКУ ҰЛТТЫҚ СПОРТ УНИВЕРСИТЕТІНІҢ АШЫЛУЫ ДӘСТҮРЛІ СПОРТТЫҢ, ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ ЖӘНЕ ИННОВАЦИЯЛЫҚ БІЛІМ БЕРУДІҢ ТОҒЫСУЫНА НЕГІЗДЕЛГЕН ЖАҒАНДЫҚ ҮРДІСТІҢ АЙҚЫН КӨРІНІСІ ЕКЕНІН БАСА АЙТТЫ. БЕС ЖЫЛ БҰРЫН ЖҰМЫСЫН БАСТАҒАН УНИВЕРСИТЕТ БҮГІНДЕ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚОС ДИПЛОМДЫ БАҒДАРЛАМАЛАРДЫ ІСКЕ ҚОСЫП, ЕУРОПАНЫҢ ЖЕТЕКШІ УНИВЕРСИТЕТТЕРІМЕН БІРЛЕСКЕН ҒЫЛЫМИ ОРТАЛЫҚТАР АШЫП, ОРТАЛЫҚ АЗИЯДАҒЫ АЛҒАШҚЫ СПОРТ МЕНЕДЖЕРЛЕРІН ДАЯРЛАУ БАҒДАРЛАМАЛАРЫН ЕНГІЗДІ. УНИВЕРСИТЕТ БАЗАСЫНДА WADA-МЕН БІРЛЕСКЕН БІЛІМ БЕРУ БАСТАМАЛАРЫ, СПОРТТЫҚ МЕДИЦИНА ЖӘНЕ РЕАБИЛИТАЦИЯ ОРТАЛЫҒЫ, WOMEN IN SPORT KAZAKHSTAN ЖОБАСЫ, ВЕНГРИЯМЕН БІРЛІКТЕ ҚҰРЫЛҒАН EXCELLENCE CENTER SUSTAINABLE SPORTS SCIENCE ЖӘНЕ БАСҚА ДА БІРЕГЕЙ ЖОБАЛАР ЖҰМЫС ІСТЕЙДІ. ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ СПОРТ УНИВЕРСИТЕТІ ТЕК БІЛІМ БЕРУ МЕКЕМЕСІ ЕМЕС, СОНЫМЕН ҚАТАР ЖАҢА БУЫН МАМАНДАРЫН ДАЯРЛАЙТЫН, СПОРТ ҒЫЛЫМЫН ДАМУЫН, ИННОВАЦИЯЛАРДЫ ЕНГІЗЕТІН ЖӘНЕ ӘЛЕМНІҢ ЖЕТЕКШІ СПОРТ ҰЙЫМДАРЫМЕН ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ЫНТЫМАҚТАСТЫҚТЫ НЫҒАЙТАТЫН ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ОРТАЛЫҚ РЕТІНДЕ ҚАЛЫПТАСЫП КЕЛЕДІ. ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЖАҒАНДЫҚ СПОРТ КЕҢІСТІГІНДЕГІ БЕДЕЛІН АРТТЫРЫП, ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҮЗДІК ТӘЖІРИБЕЛЕРГЕ НЕГІЗДЕЛГЕН ЗАМАНАУИ СПОРТ БІЛІМІН ЖЕТІЛДІРУ ЖҮЙЕСІН ДАМУЫНДА МАҚСАТ ЕТКЕН ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ СПОРТ УНИВЕРСИТЕТІНІҢ РЕКТОРЫ ТҰРСЫНЗАДА ҚУАНҒАЛИЕВАМЕН АЗ-КЕМ СӨЙЛЕСКЕН ЕДІК.



Тұрсынзада ҚУАНҒАЛИЕВА,
Қазақ ұлттық спорт университетінің ректоры:

ЕЛ СПОРТЫН ҒЫЛЫМ АРҚЫЛЫ ДАМУЫН КӨЗДЕЙМІЗ

ның қолдау бағдарламасы бар. Бағдарлама аясында Құрылтайшы гранттарының Life Chance Grant және Merit Grant сынды екі бағыты қарастырылған. Life Chance Grant әлеуметтік гранты, ең алдымен, ауылдан түлеп ұшқан талапкерлерге сапалы жоғары білім алуға және өз әлеуетін толық ашуға мүмкіндік береді. Life Chance Grant оқу ақысын толық өтеумен қатар, кампусқа тұруды қамтамасыз етеді және ай сайын 100 000 теңге көлемінде шәкіртақы тағайындайды. Сонымен қатар грант иелері оқу барысында үш жыл бойы жеке менторлармен тығыз байланыста болады. Бұл тәлімгерлер студенттердің академиялық, кәсіби және тұлғалық дамуына бағыт-бағдар беріп, олардың кәсіби мансабын қалыптастыруға көмектеседі. Үшінші оқу жылында студенттерге академиялық ұтқырлық бағдарламасы арқылы шетелде бір семестр білім алу мүмкіндігі ұсынылады. Life Chance Grant қаржылық қолдаумен ғана шектелмейді. Ол студенттің жеке білім беру траекториясын қалыптастыруға, халықаралық жобаларға қатысуына, кәсіби даму бастамаларына қосылуына және еңбек нарығында бәсекесіз қабілетті маман болуына жағдай жасайды. Нәтижесінде, ауылдан келген жас маман жан-жақты тұлғалық даму кезеңінен өтіп, спорт саласындағы беделді ұйымдарда табысты еңбек етуге мүмкіндік алады. Жыл сайын бұл әлеуметтік грант 10 талапкерге беріледі және олардың спорт саласындағы кәсіби әрі көшбасшылық әлеуетін дамытуға бағытталған.

Ал Merit Grant – талапкердің жетістіктері мен жоғары әлеуетіне қарай берілетін Құрылтайшы гранты. Грант Қазақ ұлттық спорт университетіндегі оқу ақысын толық өтеп, спорт саласында сапалы білім алуға мүмкіндік береді.

– **Университетті аралап көрген көпшілік кампусың ерекше екенін баса айтады...**

– Заманауи спорттық білім беру үрдісін сапалы инфрақұрылымсыз көзге елестету мүмкін емес. Сондықтан универ-

спортын бір ортада ұштастырып, студенттер мен спортшыларға дайындықтың толық циклінен өтуге мүмкіндік береді.

– **Әлеуметтік желіден байқағанымыздай, университет бірнеше жетекші шетелдік жоғары оқу орнымен бірлескен жобаларды жүзеге асырып келеді. Мұндай халықаралық серіктестіктер студенттерге, оқытушыларға және Қазақстандағы спорт ғылымының дамуына қандай нақты нәтиже беріп отыр?**

– Біз әлемнің жетекші спорт университеттерімен тең дәрежеде жұмыс істеуді мақсат еттік. Бүгінде университет Франция, Польша, Италия, Швейцария, Венгрия және Оңтүстік Кореяның жетекші жоғары оқу орындарымен бірлескен жобаларды жүзеге асырып жатыр. Мәселен, Венгрияның Sport Science (HUSS) университетімен бірге Excellence Center «Sustainable Sports Science» халықаралық ғылыми орталығын құрдық. Бұл орталық спорт ғылымы мен тұрақты даму бағытындағы халықаралық зерттеулерді біріктіреді. Польшаның WSG University университетімен бірге Polish-Kazakh Rescue Innovation Center жұмыс істейді. Мұнда құтқару ісі, қауіпсіздік, инклюзия, Lifesaving Sport бағыттарын дамытып, ғылыми және халықаралық жобалар жүзеге асырылады.

Сондай-ақ университет базасында заманауи Sports Medicine & Rehabilitation Center ашылып, спортшылардың функционалдық диагностикалау, оңалту және ғылыми сүйемелдеу жүйесі қалыптастырылды. Бұлардың барлығы – біздің халықаралық ғылыми инфрақұрылымды дамытудағы нақты нәтижелеріміз.

– **Қазір көпшілік спорт университеті дегенде көбіне жаттықтырушы немесе дене шынықтыру мұғалімін даярлайтын оқу орнын елестетеді. Университет түлектерінің тек жаттықтырушы емес, спорт индустриясының түрлі салаларында маман болуына қандай жағдай жасалған?**

– Біз еңбек нарығына қарадық. Қазіргі спорт саласына бұрынғыдай тек жаттықтырушы немесе мұғалім даярлау жеткіліксіз. Сондықтан университет білім берудің барлық деңгейінде жаңа буын білім беру бағдарламаларын енгізді. Ба-

калавриатта жаттықтырушылық қызмет, дене шынықтыру және спорт бойынша нұсқаушы-әдіскер, қазақ күресі бойынша педагог-жаттықтырушы, спорттық оңалту, киберспорт, спорт индустриясын басқару және деректер аналитикасы, үстел үсті ұлттық зияткерлік ойындары бойынша педагог-жаттықтырушы, бейімдік дене шынықтыру педагогы, туризм, сондай-ақ интеллектуалды спорттық жүйелер мен аналитика бағыттары бойынша мамандар даярланады. Магистратурада спорт менеджменті, Sport Management бағытындағы MBA және EMBA, «Leadership in Sports Medicine and Wellness» бағдарламасы, сондай-ақ спорт ғылымы тереңдей оқытылады. Докторантура деңгейінде спорт индустриясындағы инновациялық менеджмент (PhD) және корпоративтік басқару мен көшбасшылық (DBA) бағдарламалары іске асырылып жатыр. Бұл бағдарламалардың барлығы халықаралық тәжірибеге сүйене отырып әзірленген және спорт индустриясының заманауи сұранысына жауап береді.

– **Университетте ұлттық спортты дамыту бағытында қандай жұмыстар атқарылып жатыр?**

– Қазақ ұлттық спорт университеті ұлттық спортты дамытуға жүйелі әрі стра-

спорт саласының басшыларына арналған алғашқы халықаралық деңгейдегі Executive MBA бағдарламасы. Бағдарлама барысында тыңдаушылар Францияда білім алып, Tour de France ұйымдастыру тәжірибесін зерттейді. Осындай оқыту форматы тыңдаушыларға спорт саласын басқарудың заманауи үлгілерін, спорт маркетингін, спорт экономикасын, халықаралық спорт құқығын, әлемдік деңгейдегі ірі спорт жарыстарын ұйымдастыру тетіктерін және Еуропаның жетекші спорт ұйымдарының үздік тәжірибелерін меңгеруге мүмкіндік береді. Қазір спорт саласына тек тәжірибелі спортшылар ғана емес, халықаралық деңгейде жұмыс істей алатын кәсіби менеджерлер қажет. Біздің мақсатымыз – дәл осындай көп-басшыларды даярлау.

Сонымен қатар университет Польшадағы WSG University, Италиядағы University of Marconi және Швейцариядағы STE білім ордаларымен бірлескен қос дипломды білім беру бағдарламаларын жүзеге асырып келеді. Бұл бағдарламалар студенттерге халықаралық үлгідегі екі диплом алып, әлемдік деңгейдегі білім мен тәжірибені меңгеруге мүмкіндік береді. Жалпы, бұл бағдарламалардың барлығы халықаралық тәжірибеге сүйене отырып әзірленген және спорт индустриясының заманауи сұранысына толық жауап береді.

– **Университет Дүниежүзілік допингке қарсы агенттікпен (WADA) де бірлескен жобаларды іске асырып жатыр. Оның ерекшелігі неде?**

– Әлемдік спорттағы басты құндылықтардың бірі – адал спорт. Сондықтан біз Дүниежүзілік допингке қарсы агенттікпен (WADA) бірлесіп Global Clean Sport Leadership & Diplomacy Program бағдарламасын іске қостық (WADA Anti-Doping Education Hub). Бұл – жай ғана оқу курсы емес. Бұл – болашақ спорт басшыларын адалдыққа, жауапкершілігі жоғары маманға және халықаралық басқару стандарттарына негізделген шешім қабылдауға үйрететін жаңа білім беру платформасы. Қазақстанда мұндай деңгейдегі жоба бұрын болған емес.

– **Көпшілік спортты тек физикалық дайындықпен байланыстырады. «Спорт ғылымы» деген ұғымды көпшілік әлі толық түсіне бермейді. Бұл бағыттың маңызын қалай түсіндіреді едіңіз? Университеттің ғылыми бағытын дамытуға қандай басымдықтар беріліп отыр?**

– Қазіргі университет ғылымсыз дамымайды. Кейінгі кезде біз ғылыми зерттеулерге ерекше көңіл бөліп келеміз. Қазақ ұлттық спорт университетінде спорт ғылымы және инновациялар институты, спорттық аналитика және даярлық орталығы, VR/AR Taekwondo Performance & Innovation Center және SMART Golf Performance Center жұмыс істейді.

Университеттің ғылыми қызметі спорт саласында тәжірибеде қолдануға бағытталған инновациялық шешімдерді әзірлеуге негізделген. Осы бағытта 2025 жылдан бастап «Жасанды интеллект технологияларын пайдалана отырып, бұқаралық спортты дамыту арқылы орта және елге жастағы халықтың өмір сүру сапасын жақсарту» атты ғылыми-техникалық бағдарлама іске қосылған. Бағдарлама аясында жасанды интеллект пен цифрлық мониторинг технологиялары қолданылып, азаматтардың жасына, денсаулық жағдайына және функционалдық мүмкіндіктеріне сәйкес жеке физикалық мүмкіндігін саралау, сондай-ақ халықтың спортқа құшынысын арттырудың ғылыми негізделген жүйесін қалыптастыру көзделген. Сонымен қатар 2025 жылы университет қазақ күресі спортшыларын даярлауды жетілдіруге арналған ғылыми жобаны сәтті аяқтады. Жоба нәтижесінде жаттығу үдерісін дамытудың дербестендірілген тәсілі енгізіліп, жасанды гипоксиялық жаттығу технологиялары сынақтан өткізілді, жеке жаттығу режимдері мен жаттықтырушыларға арналған практикалық ұсынымдар әзірленіп, олар спорт резерві мен жоғары білікті спортшыларды даярлау жүйесіне енгізілді.

Біздің көздеген мақсатымыз – ғылыми зерттеулердің нәтижесін тікелей спортшыларды даярлау процесіне енгізу.

Біз әлемнің жетекші спорт университеттерімен тең дәрежеде ғылыми зерттеу жобаларын, халықаралық рейтингтерде жоғары орын алатын, әлемдік спорт ұйымдарының сенімді серіктесіне айналған оқу орны болуды көздеміз. Ең бастысы – біз чемпиондарды ғана емес, спортты дамытатын ғалымдарды, менеджерлерді, сарапшыларды, халықаралық деңгейдегі көшбасшыларды тәрбиелеуді мақсат етеміз. Өйткені XXI ғасырдағы спорттың болашағы тек ареналарда емес, университеттердің аудиториялары мен ғылыми зертханаларында қалыптасады.

– **Істеріңізге сәттілік тілейміз!**

Әңгімелескен –
Әлия ТІЛЕУЖАНҚЫЗЫ



– **Жаңалықтарда Қазақ ұлттық спорт университеті Орталық Азиядағы бірегей оқу орны ретінде аталып жүр. Университетті Орталық Азиядағы басқа оқу орындарынан ерекшелендіретін негізгі артықшылықтары қандай?**

– Бұл – Қазақстандағы спорттық білім берудің жаңа кезеңінің басталуы. Кейінгі бес жыл ішінде университетті түбегейлі жаңғырту бағытында ауқымды жұмыс атқарылды. Біз материалдық-техникалық базаны жаңартумен ғана шектелмедік. Қазіргі спорт тек жарыс алаңындағы нәтижемен өлшенбейді. Оның артында ғылым, медицина, аналитика, цифрлық технологиялар, менеджмент, халықаралық құқық, коммуникация және инновация тұр. Сондықтан біз дәл осы салалардың барлығын біріктірген жаңа білім беру экосистемін қалыптастырамыз. Біздің университет – Орталық Азиядағы спорт ғылымын, жоғары білімді және халықаралық тәжірибені бір алаңға тоғыстырған алғашқы университеттердің бірі. Жұырда университеттің



алғашқы түлектеріне диплом тапсырудың салтанатты рәсімі өтті. Биыл оқу орнын 600-ге жуық түлек тәмамдады. Олардың 300-ден астамы мемлекеттік білім беру гранты негізінде, ал 100-ден астам студент Қазақ ұлттық спорт университеті құрылтайшысының гранты бойынша білім алды.

– **Құрылтайшы гранты қандай мүмкіндіктер береді?**

– Университет құрылған сәттен бастап Қазақстандағы спорттық білім мен спорт саласын дамыту мақсатында жүзеге асырылып келе жатқан Құрылтайшы-

ситетте оқу үдерісін, ғылыми зерттеулерді және спортшыларды даярлауды толық қамтамасыз ететін халықаралық талаптарға сай кешен қалыптастырылды. Кампус құрамында оқу және ғылыми-зерттеу корпусы, кітапхана, студенттер мен профессор-оқытушыларға арналған жатақханалар, колледж, көпфункционалды спорт кешені, жеңіл атлетика манежі, олимпиадалық жүзу және секіру бассейндері, стадион, сондай-ақ спорттық медицина және оңалту орталығы жұмыс істейді. Бұл инфрақұрылым білім беру, ғылым және жоғары жетістіктер



Меншік иесі –
«Айқын-Литер» ЖШС

Директор –
Талғат ЕШЕНҰЛЫ

Бас редактор
Бауыржан БАБАЖАНҰЛЫ

Бас редактордың орынбасары
Тоқтарәлі ТАҢЖАРЫҚ

ЖУРНАЛИСТЕР:
Арайлым ЖОЛДАСБЕКҚЫЗЫ,
Әлия ТІЛЕУЖАНҚЫЗЫ,
Наурызбек САРША,
Ділда УӘЛИБЕК,
Ахмет ӨМІРЗАҚ
(Алматы қаласы)

ТЕХНИКАЛЫҚ БӨЛІМ:
Елдар ҚАБА
(беттеуші-дизайнер)

Корректор:
Саягүл САПАРҚЫЗЫ

Нөмірдің кезекшісі:
Ділда УӘЛИБЕК

• Астана қ. «Медиа-холдинг»
«ERNUR» ЖШС Сипеті көшесі 30,
тел.: 8 (7172) 99-77-77
• Тапсырыс №10200. Тарапымсыз 5762 Көлемі 4 б. 6 т.

Бағасы көлісім бойынша



Мекенжайымыз: 010000. Астана қаласы, Д.Қонаев көшесі 12/1

Редакция телефоны – 8(7172) 72-95-39
ЖАРНАМА БӨЛІМІ:
8(701) 675-42-14, 8(7172) 72-95-31
reklama.liter@gmail.com
ЖАЗЫЛУ ЖӘНЕ ТАРАТУ БӨЛІМІ:
8(771) 804-61-32, 8(7172) 72-95-39
podpiska.alt@gmail.com

- Мақала авторының пікірі редакция көзқарасын білдірмейді
- Оқырман хаттарына жауап қайтарылмайды
- © «Түркістан» жарияланған материалдарды сілтемесіз көшіріп басуға болмайды.
- Суреттердің сапасына редакция жауап береді
- © Мақалалар коммерциялық негізде басылды
- Жарнамалар мазмұнына редакция жауап бермейді

М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Газет «Түркістан» газетінің компьютер орталығында теріліп, беттелді

Газет ҚР Ақпарат және қоғамдық даму министрлігі, Ақпарат комитетінде тіркеуге алынып, қайта есепке қою туралы №К220VPY00019166 куәлігі 08.01.2020 жылы берілген.

Индекс: Жеке жазылушылар үшін – 65413, мекемелер мен ұйымдар үшін – 15413.